

4 — 2019

KAUPPAPOLITIIKKA

Ulkoministeriön julkaisema kansainvälisen kaupan aikakauslehti

Yritysten hiilikädenjälki pienentää päästöjä

Palvelukauppa
vetää vientiä

Kasvu edellyttää
uudistumista

Mercosurin
monenlaiset
markkinat

Haluatko olla jättiläinen?

”**A** Giant Problem -pelissä pelaaja on jättiläinen, joka suojelee kylää kuninkaan joukkojen hyökkäyksiltä. Action-vaiheessa peli on nopeatempoinen, kun puolustus perustuu heittämiseen, lyömiseen ja väistämiseen. Virtuaalitodellisuuteen (VR) rakennetussa pelissä pelaajan pitää tehdä nämä liikkeet itse.

Peli yhdistää fyysisen liikkumisen sekä strategisen ajattelun ja tarinallisuuden. Vaikka VR-peli on raisu ja jännittävä, se ei ole pelottava tai erityisen raaka. Haluamme että tämä voimafantasiapeli sopii myös nuoremmille pelaajille. Uskomme, että pelillä, joka ei perustu pelkkään väkivaltaan, on markkinat.

Aloitimme A Giant Problem -pelin konseptisuunnittelun viime vuoden marraskuussa, tällä hetkellä meitä on kahdeksan tätä tekemässä. Olemme toimineet hyvin pienellä budjetilla. Toiminta alkoi starttirahalla ja olemme sijoittaneet myös itse, lisäksi olemme saaneet jonkin verran sijoitusrahaa. Tällä hetkellä meillä on myös Business Finlandin Tempo-rahoitus.

Pelimaailmassa on tyypillistä, että ensiksi julkaistaan versio, joka ei ole vielä täysin valmis. Se laitetaan niin sanottuun early access -julkaisuun, jolloin ostajat tietävät, ettei se ole vielä lopullinen versio. Tarkoituksemme on julkaista tällainen versio

alkuvuodesta. Tärkeää on saada silloin pelaajilta palautetta, jonka perusteella voimme vielä hioa peliä. Varsinaisen valmiin pelin julkaisu on suunniteltu ensi kesäksi.

Tavoitteemme on, että muutaman vuoden kuluessa yrityksessä on kaksi pelitiimiä, jotka julkaisevat vuosittain kaikille merkittäville VR-alustoille esille pääseviä pelejä. VR-markkinoilla on tällä hetkellä joitain kymmeniä firmoja, jotka ovat tavoittaneet miljoonamyynnin. Se on myös meidän tavoitteemme tässä ensimmäisessä vaiheessa.

VR on pelimarkkinana vasta kolme vuotta vanha ja kuluttajilla on tällä hetkellä noin yhdeksän miljoonaa pelaamiseen tarvittavaa laitetta. Uusi markkina on valtava mahdollisuus. Siellä kannattaa olla aikaisin, jotta saa paalutettua omat paikat, solmittua kumppanuudet ja luotua brändin sekä koottua osajat omaan tiimiin. Toisaalta liikkeellä ei saisi olla liian aikaisessa vaiheessa ennen kuin markkina on valmis omalle pelille.

Uskomme, että tämä on meille nyt hyvä spottitulla mukaan.”

Marjo Sutinen
Toimitusjohtaja
Critical Charm

Kuka?

Marjo Sutinen,
toimitusjohtaja

Mitä?

VR-pelejä
(virtual reality)

Mikä?

Critical Charm Oy,
perustettu: 2018

– On hienoa että VR-pelissä voi tempautua kokonaan mukaan seikkailuun ja hauskuuteen, kun muuten tässä ajassa ihmisten huomiota revitään koko ajan joka suuntaan. Peli vie täysin toiseen maailmaan. Minulle VR-peleissä on tärkeää myös se, että ne liikuttavat. Itse pelaan niitä jopa aamujumppana, Marjo Sutinen kertoo.

10 **Kovaa kauppapolitiikkaa**
Palvelukaupan merkitys kasvaa.

14 **Lähikuvassa**
Alivaltiosihteerini Nina Vaskunlahti korostaa, kuinka Suomi voi olla kansainvälisillä areenoilla kokoaan suurempi.

18 **Teema**
Uusi teknologia auttaa ilmasto-vaikutusten pienentämisessä.

26 **Analyysi**
Julkinen t&k-rahoitus rohkaisee yrityksiä uusiutumaan.

30 **Markkinat**
Mercosur-sopimus avaa mahdollisuuksia.

© JARI HÄRKÖNEN

Jalanjäljestä kädenjälkeen

Joskus sitä huomaa yhtäkkiä, että maailma on muuttunut. Minulle tuli tuo tunne, kun seurasin taannoin nuorten ilmastomielenosoitusta. Ei oma sukupolveni vielä noussut barrikadeille, vaikka ilmastomuutoksesta tai kasvihuoneilmioistä jo koulun penkillä opetettiin.

Kyllähän muutoksen huomaa ruokaostoksillakin. Lihatalot tuovat kauppoihin kasvispohjaisia tuotteita ja kauramaitoa on tarjolla laajasti. Lisäksi meille kuluttajille vähemmän näkyviä ratkaisuja kehitetään jatkuvasti. Näitä ovat esimerkiksi useat merenkulun päästöjä vähentävät suomalaisnovaatiot, joista voit lukea lehdestämme.

Ilmastoystävällisiin ratkaisuihin on pakko panostaa. Vaikka asenteet muuttuisivatkin ja viihdeshoppailu katoaisi, niin ihmisten pyrkimys hyvinvointiin ja keskiluokkaiseen elämään autoineen ja älylaitteineen ei lopu, eikä meidän tuosta hyvinvoinnista jo nauttivien sitä ole kohtuullista vaatiakaan.

Suomalaisen hiilijalanjälki on melkoinen. Sitä on syytä pienentää, samalla kun kasvatamme kädenjälkeämme eli sitä, kuinka täällä valmistetuilla tuotteilla ja kehitetyillä innovaatioilla voimme vähentää päästöjä Suomen lisäksi muuallakin maailmassa. Osaamisella ja viennillä elävälle maalle tämä on mahdollista, jopa velvollisuus.

Kun haaste on selkeä ja motivoivia tekijöitä on tarpeeksi, ihmeitäkin on saatu aikaiseksi, muistutetaan teemajutussamme. Useat yritykset ovat havainneet vihreän markkinaraon ja kasvattavat kädenjälkeään. Tähän on valtavat mahdollisuudet esimerkiksi Afrikassa, jossa maat haluavat kehittyä lisäämättä hiilidioksidipäästöjään, kuten voit lukea Q&A-haastattelusta.

Toki ilmastomuutoksen torjuntaan tarvitaan poliittisen tason tahtoa ja määrätietoista etenemistä, toivottavasti tämä näkyy myös innovaatioituissa. Tukipolitiikalla kun on tutkitusti valtavasti vaikutusta, asiasta kerrotaan lisää Analyysi-palstalla.

Ilmastonmuutos on koko maailman ongelma. Sen ratkaisemisessa meidän kädenjälkemme on lopulta toivottavasti paljon kokoamme suurempi.

Lotta Nuotio
päätoimittaja
@nuotiolotta

© GETTY IMAGES / ELOJOTORE

30

JULKAISIJA Ulkoministeriö PÄÄTOIMITTAJA Lotta Nuotio, puh. 0295 351 505 TOIMITUSSIHTEERI Katri Källbacka, puh. 0295 351 793 TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ Sami Laakso/ Legendium, puh. 050 304 2825 TOIMITUSNEUVOSTO Ilkka-Pekka Similä/UM, Laura Kamras/UM, Tomi Korhonen/BUSINESS FINLAND, Paula Parviainen /UM, Leena Pentikäinen/TEM, Jannika Ranta/EK, Kari Hietanen/WÄRTSILÄ, Lotta Nuotio/UM, Nina Vaskunlahti/UM TOIMITUS Legendium TILAUKSET kauppapolitiikka.fi/tilaus PAINATUS Hämeen Kirjapaino Oy PAINOS 12 000 kpl PAPERI MultiOffset 170/90 g/m²

Kauppapolitiikka-lehti sai tunnustusta

Kauppapolitiikka-lehti on saanut kunniamaininnan kansainvälisessä Folio: Eddie & Ozzie Awards -kilpailussa New Yorkissa 30.10.2019. Kunniamaininta tuli voittoa tavoittelemattomien lehtien visuaalisen ilmeen uudistuksesta.

– Kauppapolitiikka on kiinnostava ja kaikkia koskettava aihe ja haluamme sen lehdessämme näyttää. Meille ulkoministeriössä on tärkeää, että asiantuntijuus ei tarkoita tylsyyttä. Haluamme tarjota tietoa kauppapolitiikasta selkeästi, myös vahvan visuaalisuuden ja infografiikan kautta. Uskon, että saamamme kunniamaininta kertoo meidän olevan oikealla tiellä, sanoo päätoimittaja **Lotta Nuotio**.

Kauppapolitiikka-lehden visuaalisen ilmeen uudistustyö aloitettiin lähes vuosi sitten ja ensimmäinen uuden ilmeen mukainen lehti ilmestyi maaliskuussa 2019. Lehden uudistustyössä kiinnitettiin huomiota visuaalisen ilmeen lisäksi myös toimituksellisen sisällön luettavuuden parantamiseen.

Uudistus ulotettiin lehden verkkosivuihin, jotka kokivat laajemman sisällöllisen ja rakenteellisen muutoksen. Uusitut verkkosivut julkaistiin kesäkuussa 2019.

Visuaalisen ilmeen uudistuksen yhteistyökumppani oli Legendium Oy. Uudistuksessa lehden graafikkona toimi **Miikka Tikka**. Verkkosivu-uudistus tehtiin yhdessä Legendium Oy:n ja Agenda Helsingin kanssa.

Eddie & Ozzie -palkintoja on jaettu jo yli 25 vuoden ajan. Palkinnoilla tunnustetaan lehtien toimituksellisen sisällön ja visuaalisen ilmeen huippuosaamista niche-julkaisuista kansainvälisiin aikakauslehtiin. Tänä vuonna voittoa tavoittelemattomien lehtien visuaalisen ilmeen uudistuksesta voiton sai Continuum: Lifelong Learning in Neurology -julkaisu.

Kauppapolitiikka-media:

kauppapolitiikka.fi

twitter.com/kauppapol

[linkedin.com/company/kauppapolitiikka](https://www.linkedin.com/company/kauppapolitiikka)

[facebook.com/Kauppapol](https://www.facebook.com/Kauppapol)

EU:n ja Singaporen välille vapaakauppasopimus

 EU:n ja Singaporen välinen kauppasopimus tuli voimaan marraskuun lopussa. Kyseessä on ensimmäinen EU:n ja ASEAN-maan kahdenvälinen kauppasopimus, jonka toivotaan tasoittavan tietä kauppasopimuksien solmimiselle myös muiden ASEAN-maiden kanssa.

Vapaakauppasopimus tuo vakautta ja ennakoitavuutta Singaporen jo nyt avoimille markkinoille. Se purkaa kaupanesteitä ja parantaa suomalaisyritysten pääsyä palvelukaupan ja julkisten hankintojen markkinoille. Sopimuksen osapuolet sitoutuvat lisäksi ylläpitämään ja edistämään ympäristöä ja työelämää koskevia normeja.

Singapore soveltaa jo nyt tullittomuutta valtaosaan tavarakaupan nimikkeistä. Vapaakauppasopimus takaa sitoutumisen tullittomuuteen, ja Singapore sitoutuu poistamaan viimeistään viiden vuoden kuluessa lähes kaikki jäljellä olevat tullit.

Mahdollisuudet palvelukaupan kasvattamiseksi voidaan katsoa sopimuksen tärkeimmiksi saavutuksiksi.

Lue lisää sopimuksen hyödyistä suomalaisyrityksille:

Vihreälle ilmastorahastolle 100 miljoona euroa

 Suomi aikoo tukea Vihreää ilmastorahastoa (Green Climate Fund) 100 miljoonalla eurolla vuosina 2020–2023. Luvattu tuki vastaa 25 prosentin kasvua Suomen antamaan tukeen vuosina 2015–2019.

Suomi on lisärahoitusneuvotteluissa ajanut muun muassa tasa-arvonäkökulman ja tuloshjauksen vahvistamista sekä yksityissektorin aktivoimista ilmastotyöhön.

Neuvotteluissa yhteensä 27 maata lupasi Vihreälle ilmastorahastolle tukea seuraavalle nelivuotiskaudelle kaikkiaan 9,8 miljardia dollaria.

Vihreä ilmastorahasto on Pariisin ilmasopimuksen alainen rahasto, joka tukee kehitysmaiden vähähiilistä ja ilmastokestävää kehitystä. Rahaston kautta on mahdollisuus tukea kunnianhimoisempia ratkaisuja ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi kehitysmaissa sekä samalla viedä eteenpäin uusia toimintatapoja.

MISTÄ BREXITIIN KÄYTETTY AIKA ON POIS?

Ensisijaisesti se on pois Iso-Britannian kehittämisestä.

” Suurin tappion kärsijä brexitistä on Iso-Britannia itse. Prosessi on jo monta vuotta vaikuttanut maan poliittiseen agendaan ja vienyt energiaa Britannian omasta kehittämisestä.

Brexit on osittain värjännyt myös EU:n tekemistä negatiivisella tavalla. Monta Eurooppa-neuvoston kokousta on pidetty brexitin takia. Niissä olisi voitu keskustella enemmän Euroopan kehittämiseen ja vahvistamiseen liittyvistä teemoista. Uskoisin, että esimerkiksi sisämarkkinoiden syventäminen olisi ollut enemmän esillä. Myös komission ja parlamentin virkamieskunta on joutunut käyttämään merkittävästi aikaa brexitin selvittelyyn. Sekin on pois Euroopan kehittämisestä.

Euroopan unionin sisäinen kehittäminen ei kuitenkaan ole vähentynyt brexitin seuraukse-

na – oikeastaan on käynyt päinvastoin. Brexit on ollut varottava signaali monelle eurooppalaiselle johtajalle ja saanut liikkeelle ajatuksia Euroopan vahvistamisesta.

Jo ennen brexit-kampanjaa EU:n sisällä oli paljon populistisia voimia, jotka arvostelivat EU:ta kovin sanoin, mutta eivät kuitenkaan vakavissaan halunneet maiden EU-eroa. Brexit on ollut niille varottava signaali, että sitä voi saada mitä tilaa. Se osoitti, että Eurooppaa pitää vahvistaa.

Eli ei niin paha, ettei jotain hyvääkin. Esimerkiksi puolustusyhteistyössä brexit on ollut ainakin osittain liikkeellepaneva voima. Toinen on kauppapolitiikka, kun toimintaympäristön hajaannus on herättänyt EU:n kumppaneina olevia kolmansia maita ja vauhdittanut kauppasopimusten syntymisiä.”

Jyrki Katainen

EU-komission varapuheenjohtaja

© SHUTTERSTOCK

Team Finland -verkoston toimintaa kehitetään

Team Finland -verkosto ja julkiset kansainvälistymispalveluiden tarjoajat tiivistävät yhteistä asiakastyötään. Yhteistyölle antavat tukea verkoston strategiset linjaukset, jotka on hiljattain päivitetty toiminnan kehittämiseksi.

Strategiatyössä on käynnistetty 15 uudistusta, joilla tavoitellaan entistä saumattomampaa palvelukokonaisuutta ja yhteistä asiakastyötä. Uudistuksia ovat esimerkiksi Team Finland -kumppaniorganisaatioiden roolien täsmentäminen alue- ja maakohtaiseksi sekä verkoston toiminnan ja tulosten seurannassa tarvittavien mittareiden kehittäminen.

Team Finland -verkosto edistää vientiä ja pk-yritysten kansainvälistä kasvua. Verkosto myös tekee maattamme tunnetuksi korkeatasoisen osaamisen keskittymänä sekä kytkee ulkomaisia osaajia ja investoijia Suomeen.

Verkoston ydintoimijoita ovat työ- ja elinkeinoministeriö, ulkoministeriö, Business Finland, Finnvera, ELY-keskukset ja TE-toimistot. Verkostoon kuuluvat myös Team Finland -kumppaneina vienti- ja kansainvälistymispalveluja tuottavia organisaatioita Suomessa ja ulkomailla.

Team Finland Roadshow -kiertue jatkuu 2020

Team Finland Roadshow kiertää Suomea myös vuonna 2020. Kiertueella Team Finland -verkostoon kuuluvat organisaatiot rohkaisevat ja innostavat pk-yrityksiä kansainvälistymään ja käyttämään tarjolla olevia palveluita ja verkostoja.

Vuonna 2019 tilaisuuksia järjestettiin Porvoossa, Turussa, Seinäjoella, Mikkelissä ja Lappeenrannassa.

Finnfundin saama valtiolaina menee naisille ja ilmastolle

Finnfund investoi valtion myöntämän 210 miljoonan euron korollisen lainan kehittyvien maiden ilmastohankkeisiin ja naisten aseman vahvistamiseen.

- Pystymme lainan turvin tekemään isot, yli sadan miljoonan euron satsaukset yritysisiin, jotka vahvistavat kehittyvien maiden naisten taloudellista itsenäisyyttä tai tuottavat tytöille ja naisille tärkeitä palveluja, kertoo Finnfundin toimitusjohtaja **Jaakko Kangasniemi**.

- Toinen puoli investoinneista kohdistuu kehittyvien maiden ilmastotoimiin, esimerkiksi uusiutuvaan energiaan, energiatehokkuuteen, kestävään metsätalouteen ja sopeutumista tukevaan maatalouteen, Kangasniemi jatkaa.

Valtiolaina myönnetään ulkoministeriön vuosien 2018 ja 2019 finanssijoitusmäärärahasta.

Tunnistatko liiketoimintasi kehitysvaikutukset?

Hiljattain julkaistu Know your impact -opas auttaa yrityksiä liiketoiminnan kehitysvaikutusten tunnistamisessa ja esiin nostamisessa. Opas on tarkoitettu ohjaamaan yrityksiä löytämään rahoitusmahdollisuuksia ja toimimaan vastuullisesti.

Know your impact -opas on tuotettu Finnpartnershipin hakemustyöpajojen kehitysvaikutusosion pohjalta ja aineisto pohjautuu Aalto New Global -tutkimuksen tuloksiin.

Digitaalisen kaupan Experience Commerce -ohjelma käynnistyi

Business Finland on käynnistänyt uuden digitaalisen kaupan Experience Commerce -ohjelman. Ohjelmassa rahoitetaan innovaatiohankkeita yhteensä 40 miljoonalla eurolla.

Experience Commercen asiakkaita ovat tuotteita ja palveluja kuluttajille kansainvälisesti myyvät yritykset, brändiomistajat sekä alalle ratkaisuja tarjoavat teknologia-, logistiikka- ja finanssiyritykset sekä tutkimuslaitokset.

Afrikan koulutuskuilua kurotaan umpeen

Finnfund rahoittaa suomalaista oppimisteknologiaa Afrikkaan

Finnfund sijoittaa seitsemän miljoonaa dollaria Saharan eteläpuoliossa Afrikassa toimivaan Maarifa Education -koulutusyhtiöön, jolla on alueella kaksi yliopistoa.

Suomalainen oppimisteknologiayhtiö Claned toimittaa etäopiskelualustan Maarifan opiskelijoiden ja opettajien käyttöön.

Claned yhdistää oppimisteorioita tekoälyn algoritmiin, joka ymmärtää miten ihminen oppii. Tavoitteena on parantaa oppimistuloksia keräämällä ja analysoida tietoa oppimisesta.

Sijoituksella koulutussektorille pyritään nostamaan työllistymisen mahdollisuutta ja kaventamaan kuilua nuorten osaamisen ja työmarkkinoiden tarpeiden välillä. Saharan eteläpuolisessa Afrikassa kolmannen asteen koulutukseen osallistuu vain noin 9 % prosenttia ikäluokasta.

© FINNVERA

Lisää pk-yrityksiä maailmalle

Pk-yritysten rooli Suomen vientiteollisuuden tulevaisuuden menestyksessä on oleellinen, katsoo Finnveran toimitusjohtaja **Pauli Heikkilä**.

Heikkilän mukaan pk-yritysten viennin lisäämiseksi on kasvatettava kansainvälistä rahoitus- ja liiketoimintaosaamista. Pieniä yrityksiä olisi saatava maailmalle suurempien jalanjäljissä.

– Viennistä 85 prosenttia tulee suuryrityksiltä, joita on harvassa. Jos kykenemme kasvattamaan pk-yritysten osuutta, olemme jo pitkällä, toteaa Heikkilä.

Finnveran 20-vuotisen toiminnan aikana sekä vientitakuuvastuiden että taseen loppusumman reaaliarvo on seitsenkertaistunut. Silti työtä viennin alalla riittää ja Finnvera auttaa jatkossakin suomalaisyrityksiä kansainvälistymään ja pärjäämään omillaan, Heikkilä vakuuttaa.

Venäjälle vievät elintarvikeyritykset palkittu

Parhaat elintarvikkeita Venäjälle vievät yritykset on palkittu Vuoden suomalainen vientielintarvike Venäjälle -kilpailussa.

Syyskuussa järjestetyssä kilpailussa palkinnon saivat Bonne Juomat Oy, Helsinki Mills Ltd, Lakumesta Oy, Riitan Herkku Oy ja SunSpelt Oy. Erityismaininnan sai Tähtikuohari Oy.

Voittajien tuotteita on esitelty Suomi-päivillä Stockmann-tavarataloissa sekä kauppaketju Landin supermarketeissa Venäjällä.

Kilpailu järjestettiin yhteistyössä Team Finland -verkoston, Venäjän Stockmannin ja Baltradingin sekä ProAgria ry:n kesken.

Palvelukauppa vetää vientiä

Palveluiden vienti ja tuonti kasvaa tavarakauppaa nopeammin. Näkymät ovat valoisat, sillä megatrendit luovat uusia palveluja ja vahvistavat niiden kysyntää.

✉ Minna Kalajoki 📞 Kone

Ajat ovat muuttuneet sitten entisen valtiovarainministeri **Iiro Viinase**n lausahduksen, ettemme vaurastu toistemme paitoja pesemällä. Käsitys palveluista on laajentunut, ja niistä on tullut viennin veturi.

Tällä vuosituohannella palveluiden vienti Suomesta on nelinkertaistunut. Palveluiden osuus viennin kasvusta on yli kaksi kolmasosaa. Palveluvienti on tiiviisti kytköksissä myös teollisuusvientiin, kun esimerkiksi tuotantokoneeseen yhdistyy kunnossapitoa, kuljetuksia tai lisenssiomaisuutta.

Vienti käsittää ennen kaikkea tietoteknisiä palveluita, ja palvelutuonnissa kasvavat muut liike-elämän palvelut. Melkein kaksi kolmasosaa palveluviennistä menee muihin EU-maihin. Tärkein palvelukauppakumppani on Ruotsi. Myös Yhdysvallat ja Aasia ovat tärkeitä markkina-alueita.

Toistaiseksi palveluiden tuonti on vientiä suurempaa, mutta ero kaventuu jatkuvasti. Tämän vuoden toisella neljänneksellä palveluiden vienti kasvoi 13 prosenttia edellisvuoden vastaavaan neljännekseen verrattuna, ja tuonti kasvoi seitsemän prosenttia.

– Sekä palveluiden tuonti että vienti näyttävät vahvistavan yritysten kilpailukykyä ja elinkelpoisuutta ja vaikuttavan myönteisesti palvelualojen yritysten kasvuun. Pienten yritysten kannattaakin pyrkiä kasvuun ja vahvistumiseen palvelukaupan avulla, palvelukauppaa tutkinut ETLAn tutkimuspäällikkö **Katariina Nilsson Hakkala** sanoo.

Ilmiö on maailmanlaajuinen ja palveluistuminen päivän sana. Jo liki 80 prosenttia kehittyneiden ja kehittyvien maiden työvoimasta työskentelee palvelutehtävissä, ja palvelut muodostavat kehittyneiden maiden bruttokansantuotteesta jo kolme neljäsosaa.

Yhä useammat tuotteetkin kulutetaan nykyään palveluina vuokraamiseen ja jakamiseen keskittyvien alustojen kautta.

Palvelukaupan tulevaisuuteen vaikuttavia megatrendejä ovat digitaalitekнологia, väestörakenteen muutos, tulotason nousu ja ilmastonmuutoksen vaikutukset. Muutokset luovat uusia palvelutarpeita ja kasvattavat palveluiden kysyntää.

Digitalisaatio siivittää kasvuun

Palveluvientiin kannattaa panostaa, koska siinä yhdistyvät maamme vahvuudet ja lupaavat näkymät. Palveluviennin tärkein raaka-aine on kotimainen osaaminen. Palveluvientieuroista jää myös tavara-vientiä enemmän arvonlisää Suomeen, koska palveluiden tuottamisessa ulkomaisia tuotantopanoksia tarvitaan vähän.

– Palvelukauppa on avain tulevaisuuteen korkeaan osaamiseen perustuvassa, avoimessa taloudessa. Sen merkitystä arvioitaessa tulisi tarkastella viennistä kotimaahan jäävää arvonlisää viennin bruttoarvon sijasta. Esimerkiksi öljyteollisuuden bruttoarvo on suuri, mutta vientieuroista jää vain pieni siivu Suomeen, Palvelualojen työnantajat PALTA ry:n elinkeinopolitiikasta vastaava johtaja **Tatu Rauhamäki** tähdentää.

Palveluviennin tärkein raaka-aine on kotimainen osaaminen.

PALVELUKAUPAN LUVUT

Vuosina 2005-17 maailmanlaajuinen palveluiden kauppa kasvoi keskimäärin

5,4 % vuodessa. Kasvu oli suurempaa kuin tavara-kaupalla.

VIENTI

Suomen palveluviennin arvo vuonna 2018:

28 MILJARDIA EUROA,

osuus on

30 % kaikista vientituloista

Osuus viennin kotimaisesta arvonnalisästä on noin

36 %

TUONTI

Suomen palvelutuonnin arvo vuonna 2018:

30 MILJARDIA EUROA,

osuus on

33 % kaikista tuontimenoista.

Jutun lähteenä on käytetty WTO:n World Trade Report 2019 -julkaisua sekä Tilastokeskuksen Kansantalouden tilinpito-julkaisuja.

Digitalisaatio on tuonut globaalit markkinat kaikkien ulottuville. Esimerkiksi koulutus- tai terveydenhoitopalveluita voidaan jakaa digitaalisilta alustoilta. Palvelubisneksessä pienetkin yritykset voivat kilpailla isojen kanssa, koska kiinteiden kustannusten osuus on pienempi ja vientituotetta voi skaalata ennennäkemättömällä tavalla.

PALTAn laajassa palvelualojen tutkimuksessa kävi ilmi, että mitä digimpi tuote, sitä kasvuhaluisempi ja kansainvälisempi yritys on.

Seuraavaksi viennin tukijärjestelmät tulee sopeuttaa globaalien palvelukaupan tarpeisiin.

– Nykyiset järjestelmät eivät tunnista palveluiden kasvavia markkinoita tai ylipäättään uusia palveluita. Digitaalisilla markkinoilla toimivia alustapalveluja pitää ensin oppia ymmärtämään, jotta niitä voi parhaiten tukea. Myös rahoituspalveluja tulee miettiä uusiksi, sillä palvelukaupan vakuudet ovat usein aineettomia, Rauhamäki sanoo.

Markkinasääntely jarruttaa kasvua

Kaupankäynnin esteet hidastavat globaalien palvelukaupan koko potentiaalin hyödyntämistä. Toisaalta kauppasodat ja protektionismi eivät vaikuta siihen samalla tavalla kuin tavarakauppaan.

Maailman kauppajärjestö WTO:n mukaan palvelukaupan markkinasääntely on tiukempaa kuin tavarakaupassa. EU:ssa palvelumarkkinoita pyritään pitkälti harmonisoimaan, mutta muualla näin ei välttämättä ole.

– EU:n ulkopuolista palvelukauppaa on vakautettu vuosikymmeniä, ja esimerkiksi asiantuntijapalveluita voi jo tarjota melko vapaasti. Toisaalta digipalveluiden sääntely kehittyi samaa tahtia palveluiden kehittymisen kanssa. Euroopan ulkopuolelle tähtävän kannattaakin verkostoitua alan muiden yritysten kanssa, jottei maakohtaisen sääntelyn selvittämiseen mene suhteettomasti aikaa, ulkoministeriön Kauppapolitiikan yksikön kaupallinen sihteeri **Aino Friman** vinkkaa. ✕

Palveluvienti on suhteiden luomista

Käyttäjälähtöisen tuotesuunnittelun ja palvelumuotoilun toimisto Idean lähti alun alkaen isosti liikkeelle haastamaan alan kovimpia kansainvälisiä kilpailijoita. Ajatuksena oli yrityksen oman arvon kasvattaminen tuottamalla lisäarvoa muille.

– Halusimme tuoda designin mukaan teknologian muutokseen ja digitalisaatioon. Aloittaessamme palvelut tuotettiin Suomessa ja asiakkaat olivat Yhdysvalloissa. Nykyään olemme osa Cap Gemini -konsultointiyhtiötä, Helsingin Idean-studiota vetävä **Mikko-Pekka Hanski** kertoo.

Ideanin markkinat ovat globaalit mutta lokaalit. Palvelut muotoillaan lähellä asiakkaita, joihin lukeutuu sekä startupeja että maailman suurimpia yrityksiä. Verkostoon kuuluu 22 studiota Euroopassa, Yhdysvalloissa ja Aasiassa.

Hanskin vinkit palveluvientiä aloittelevalle yritykselle ovat selkeät.

– Kaikki peliin ja 100-prosenttinen läsnäolo prosessissa. Riskiä kohden pitää uskaltaa mennä. Paikan päällä tulee olla, koska kyllä ihmiset ostavat ihmisiltä. Toimitusjohtajamme osti aikoinaan pelkän menolipun markkinoille. Paluulippua mietittiin siinä vaiheessa, kun oli ensin ansaittu siihen rahat.

Tärkeintä ovat kuitenkin verkostot.

– Alussa kaikki isot keikat tulivat suositusten kautta. Kun on kummallinen nimi, outo aksentti ja eri valuutta, pitää tuntea ihmisiä. Me nimitimme hallitukseen jäsenen, jonka yhteyksillä pääsimme eteenpäin. Kaikki systeemin tuki kannattaa myös käyttää hyväksi, oli kyseessä sitten pääomasijoittaja, pankki tai Business Finland, Hanski muistuttaa.

Kaiken takana on brexit, jossa kaikki vaihtoehdot ovat vielä kolmen vuoden jälkeenkin avoimina

Order, order, order

Alahuoneen puhemies **John Bercowin** äänestä tuli monille liiankin tuttu hänen yrittäessään pitää järjestystä brittiparlamentissa. Brexitin kiihdyttämä politiikan polarisoituminen, niin puolueiden sisällä kuin niiden välillä, johti lähihistorian kovimpaan kielenkäyttöön. Vastustajaa lyötiin suorissa parlamenttilyhetyksissä ikään kuin oltaisiin sosiaalisessa mediassa.

Tuumaakaan ei toista ymmärretty. Loihdittiin kilpaa ja laulettiin toista suohon, vaikka olisi pitänyt yrittää yhdistää brexitistä kipuilevaa kansaa: ”Hyväpä isoni tieto, emoni sitä parempi, oma tietoni ylinnä”, Kalevalassa ymmärrettiin.

Monet maltillisemmat vanhan polven poliitikot eivät asettuneet enää joulukuun 12.päivän parlamenttivaaleissa ehdolle. Useat nuoret naiskansanedustajat jättivät uhkausten vuoksi politiikan. Konservatiivit erottivat brexit-maltilliset, ja työväenpuolue laittoi kaappiin selkeämpää EU-myönteistä linjaa ajavat. Kirkot purettiin keskeltä kylää, ja keskitien kulkijat saivat viedä kivet mennessään.

Joulukuun parlamenttivaaleista toivotaan selkeyttä. Ellei sitä tule, tarvittaisiin kykyä yhteistyöhön. Tällaista perinnettä ei kuitenkaan ole. Lisäksi kahden pääpuolueen puheenjohtajat ovat monille persona non grata, liberaalidemokraatit vaativat koko brexitin peruuttamista, ja Skotlannin kansallismielinen puolue SNP haluaa järjestää uuden kansanäänestyksen itsenäisyydestä.

Kaiken takana on brexit, jossa kaikki vaihtoehdot ovat vielä kolmen vuoden jälkeenkin avoimina: Johnsonin erosopimuksen hyväksy-

minen parlamentissa ja siirtymäaika, uuden erosopimuksen neuvottelemineen, sellaisen, joka sisältäisi vapaakauppasopimusta syvemmän sisämarkkinasuhteen ja jonkinlaisen tulliunionin. Myös kansanäänestys uudesta erosopimuksesta – toisena vaihtoehtona EU:ssa pysyminen. Alkukalven ilmassa on syystäkin eroväsymystä.

Sopimuksettomien eron mahdollisuuskaan ei ole poissa näiltä ahoilta ja kankahilta. Ensin on ylitettävä jotenkin 31.1.2020. Sen jälkeen, mikäli EU:n ja Ison-Britannian välisestä sopimuksesta aloitetaan neuvottelut, on ylitettävä kesäkuun 2020 lopun määräaika lisäajan pyytämiseksi. Kesäkuussa on vaikeaa olla varma, että sopimus olisi valmis vuoden loppuun mennessä.

Vaikka parlamentarismien kuva on hieman sekava, niin kannattaa kuitenkin muistaa, että Ison-Britannian julkista valtaa rajoittava säädöskokoelma Magna Carta on vuodelta 1216. Kun maan korkein oikeus katsoi laittomaksi parlamentin toiminnan taannoisen jäädyttämisen, niin ennakkotapaukset löytyivät vuosilta 1611 ja 1765. Eihän tällaiselle perinteelle voi vakaa Väinämöinenkään muuta kuin arvostaen kajahuttaa kanteletta.

Iso-Britannia selviää tavalla tai toisella tästä. Maa voi jättää Euroopan unionin, mutta Eurooppaa ei haluta hylätä. Yhteistyömme on tiivistä jatkossakin. Lontoon suurlähetystö valmistautuu parhaillaan uudenlaiseen yhteydenpitoon, mikäli virkamiesten, ministerien ja päämiesten yhteydet Brysselin kokousten kautta katkeavat.

Tehtävänä Suomen etu

Nina Vaskunlahti korostaa, kuinka Suomea ja Suomen näkemyksiä täytyy pitää vahvasti esillä, kun globaaleilla markkinoilla protektionismi nostaa päätään ja kauppasodista on tullut totta.

✍ Sami Laakso 📧 Jari Härkönen

Nina Vaskunlahti aloitti taloudellisten ulkosuhteiden alivaltiosihteerin tehtävässä kesäkuussa. Tehtävänimike ei ministeriön ulkopuolisille välttämättä paljoa kerro, mutta toimenkuvan laajuudesta kielii alivaltiosihteerin tiukaksi täytetty kalenteri.

Parin päivän ajanjaksolta löytyy merkinnät muun muassa tapaamisesta Venäjän vientikeskuksen edustajien kanssa, työ- ja elinkeinoministeriössä yritysten kansainvälistämistä koskevasta lanseeraamistilaisuudesta, Team Finlandin johtokunnan kokouksesta sekä Britannian kanssa käytävien brexitin jälkeisten kauppaneuvottelujen suunnittelusta.

Tehtävän maantieteellistä ulottuvuutta avaa tieto, että Vaskunlahden tämän syksyn ohjelmaan on kuulunut talouskonsultaatit Irakin ja Etelä-Korean kanssa, talouskomission varapuheenjohtajien tapaminen Moskovassa sekä vienninedistämismatkat Myanmariin ja Thaimaahan sekä Intiaan.

Nina Vaskunlahti itse kuvailee alivaltiosihteerin tehtävässä olevan kolme pääaluetta. Keskeisiä ovat suomalaisen viennin ja osaamisen edistäminen Team Finland -verkoston jäsenenä ja verkoston toiminnan jatkuva virittäminen sekä Suomen taloudellisten ulkosuhteiden hoitaminen verkottamalla sekä suomalaiseen yhteiskuntaan että muualle maailmaan. Iso osa tehtävää on myös ulkoministeriön johtamistyö ja jäsenyys ministeriön virkamiesjohdoryhmässä.

Maailmasta tullut monimuotoisempi

Nina Vaskunlahden 35-vuotisen ulkoasiainhallintouran merkkipaaluja ovat olleet suurlähettilään tehtävät New Delhissä sekä Ankarassa, lisäksi muuta edustustokokemusta hänellä on Meksikosta, Mosko-

vasta ja Canberrasta. Vaskunlahti on myös työskennellyt yli 10 vuotta Brysselissä sekä komissiossa että Suomen EU-edustustossa Euroopan unioniin liittyvissä tehtävissä, joista kaksi kautta liittyivät Suomen puheenjohtajuuskausiin.

– Eri tehtävät ovat tuoneet päätöksentekoon tarvittavaa näkemystä ja kokemusta sekä näppituntumaa siitä, mihin suuntaan jonkun asian etenemistä voisi auttaa, Vaskunlahti luonnehtii.

Kokemus auttaa myös maailmantapahtumien hahmottamisessa. Yllättikö esimerkiksi neljän vuoden Turkissa asumisen perusteella, että maa on nyt noussut maailmanpolitiikan keskiöön?

– Nykytilanne ei hämmästyttä, Vaskunlahti toteaa. – Se ei yllättänyt sen jälkeen, kun Syyrian sota alkoi ja näin, minkälaisen neuvotteluaseman Turkki otti itselleen, kun Eurooppaa kohti alkoi tulla valtavasti pakolaisia. Sekin kehitys on ollut nähtävissä, kuinka kohtuullisesta neuvotteluasemasta kurdien kanssa on päädytty terrori-iskuihin ja syksyiseen aseelliseen yhteenottoon.

Vaskunlahti tuli ministeriön palvelukseen vuonna 1984. Sen jälkeen maailma on muuttunut voimakkaasti, myös ulkoministeriön näkökulmasta katsottuna.

– Maailma on paljon kompleksisempi, monimuotoisempi, haasteellisempi – ja pienempi. Oman asian selvittämiseen ja ajamiseen pitää keskittyä paljon enemmän. Myös vaateita ympäröivästä yhteiskunnasta tulee aivan eri tavalla kuin aikaisemmin. Keskustelu ja kyseenalaistaminen on tervettä ja demokraattista, Vaskunlahti luonnehtii.

Muutoksista huolimatta ulkoministeriön perustehtävä on pysynyt samana.

– Nykyisessäkin toimintaympäristössä päämäärä on pidettävä kirkkaana. Se on Suomen ja suomalaisten etujen edistäminen.

– Olemme aina olleet ovenavaaja uusille markkinoille.

- Suomalaista osaamista pitää tuoda paremmin esiin. Uskon Suomeen ja Suomen brändiin, mutta jokaista brändiä pitää vahvistaa ja kiillottaa. Suomella on kaikki mahdollisuudet olla kokoaan suurempi maailmalla, Nina Vaskunlahti painottaa.

🚩 ”Bosnia teki minusta eurooppalaisen”

Bosnian sodan päättäneen Daytonin rauhansopimuksen jälkeen Nina Vaskunlahti toimi vuonna 1996 erityistehtävissä Sarajevossa Bosnia ja Herzegovinan kansainvälisessä jälleenrakennusvirastossa.

Työskentely sotaa käyneessä maassa oli käännteentekevä kokemus. Tehtävässään hän muun muassa johti kokouksia entisten vihollisten – serbien, bosnialaisten ja kroaattien – välillä.

– Bosnia teki minusta eurooppalaisen. Kun katsoin Jugoslavian hajoamisen seuraamuksia, se vaikutti syvästi. Ajattelin, että tästä on vain yksi tie eteenpäin, se on olla eurooppalainen, Vaskunlahti kertoo.

Hän korostaa, että eurooppalaisuus tarkoittaa maiden itsenäisyyttä ja eurooppalaista yhteisyyttä. Eurooppalaisuus on myös naapureiden ja eri osapuolten kunnioittamista.

– Sodan jälkimaininkien keskellä ymmärsin, ettei sota niin kaukana Suomesta ollut. Yhtäkkiä minun piti olla selvittämässä katkeran konfliktin jatkoseuraamuksia ja miettiä, miten tilanteesta päästäisiin eteenpäin. Ymmärsin, että siihen pystytään vain yhdessä.

Vaskunlahti korostaa kuinka eurooppalaisia arvoja kannattaa puolustaa. Hän muistuttaa, että maailman maat ovat sitoutuneet YK:n periaatteisiin.

– Ne puoltavat muun muassa demokratiaa, tasa-arvoa sekä ihmisoikeuksia ja lastenoikeuksia. Niiden puolesta Suomi ja myös minä olemme valmiita tekemään töitä. Se ei ole omien arvojen tyrkyttämistä vaan universaali arvopohja, joka mahdollistaa monimuotoisuuden ja tasa-arvon.

Pienten pidettävä puolensa

Suuri mullistus on tietysti ollut Suomen EU-jäsenyys. Vastoin monien luuloja, se ei ole vähentänyt Suomen kantojen esiintuomisen ja samanmielisten kumppaneiden hakemisen tarvetta.

– Eihän kukaan hoida mitään meidän puolestamme, vaikka kauppapolitiikka kuuluukin komission vastuualueeseen. UM valmistelee Suomen kauppapoliittiset näkökulmat eri osapuolia kuunnellen.

Vaikuttamisen ja kumppanien hakemisen merkitys jopa korostuu, kun protektionismi nostaa päätään ja kauppasodista on tullut totta. Se näkyy myös Vaskunlahden tehtävissä.

– Alivaltiosihtööri edesauttaa Suomen kantojen ymmärtämistä eri organisaatioissa Suomessa ja muualla, Vaskunlahti muotoilee diplomaattisesti.

Hän korostaa, kuinka Suomen kannalta on tärkeää, että maailma pelaa yhteisten pelisääntöjen mukaisesti.

– Suomi on pieni, avoin, vientiin perustuva talous, johon maailman virtaukset vaikuttavat nopeasti. Ajamme kauppapolitiikassa avointa, läpinäkyvää, monenkeskistä WTO-perustaista järjestelmää. Sen toteutuminen ei ole tällä hetkellä itsestäänselvyys.

Vaativuus ei kaunista

Suomesta ja Suomen näkemyksistä täytyy pitää ääntä, tässä vaatimattomuus ei kaunista.

– Nyhväämällä ei kovin pitkälle päästä, Vaskunlahti kiteyttää.

Hänen mielestä me olemme edelleenkin liian ujoja ja vaatimattomia, joskus taas väärällä tavalla itsertiitoisia. Se pätee Vaskunlahden mielestä niin Suomeen kuin suomalaisiin yrityksiinkin.

– Suomalaista osaamista pitää tuoda paremmin esiin. Uskon Suomeen ja Suomen brändiin, mutta jokaista brändiä pitää vahvistaa ja kiillottaa. Suomella on kaikki mahdollisuudet olla kokoaan suurempi maailmalla, hän painottaa.

Yritysten kansainvälistymispyrkimyksissä Vaskunlahti kannustaa niitä hyödyntämään aktiivisemmin ulkoministeriön laajaa verkostoa, osaamista ja kontakteja.

– Olemme aina olleet ovenavaaja uusille markkinoille, mutta nyt sitä tehdään tietoisesti aiempaa enemmän. Haluamme edelleen madaltaa kynnyksiä, joka ihmisillä tuntuu vieläkin olevan suhteessa ulkoministeriöön ja suurlähetystöihin, Vaskunlahti

sanoo ja muistuttaa, että suurlähetystöjen tilat ympäri maailmaa ovat suomalaisyritysten käytettävissä yhdessä sovittaviin, tarkoituksen mukaisiin tilaisuuksiin.

– En ole koskaan kyseenalaistanut uravalintaani ja minkä vuoksi työskentelen. Olen aina kokenut, että ulkoasianhallinnossa olen hyvällä isänmaan asialla, Nina Vaskunlahti kertoo.

Puolikas pisara vai kohdennettu osuma?

Työsarkaa Suomi-kuvan vahvistamisessa riittää.

Vaikka me itse voimmekin nähdä peilistä vaikkapa tasa-arvoa, korkeaa osaamista ja maailman huippua olevaa teknologioiden kehittämistä ja hyödyntämistä, muualla kuva voi olla toisenlainen.

– Ensimmäistä kertaa urani aikana törmäsin syksyllä 2016 Intiassa revontuliin ja joulupukkiin

– nimenomaan niistä Suomi tunnettiin. Jos ne kiinnostavat, niihin pitää matkailumielessä panostaa. Se ei tietenkään riitä, vaan meidän pitää tuoda esiin myös se, että Suomi on muun muassa lisäksi osaava, laadukkaan designin ja korkean koulutuksen ja digitalisuuden edelläkävijä.

Suomi ei 1,3 miljardin asukkaan Intiassa vastaa kooltaan edes isoa kaupunkia, joten kaukaisen maan kyykykkyden ja hyvien puolien esiintuominen ei ole helppo tehtävä. Kannattaa kuitenkin yrittää, sillä Intian talous kasvaa yli seitsemän prosentin vuosivauhtia ja kasvava keskiluokkakin on jo kooltaan 350 miljoonaa, joten markkinat ovat valtavat.

Yleiset Suomi-kampanjat jäisivät ”pisaran puolikkaiksi”. Vaskunlahti kertoo, kuinka markkinointia on Intiassa kohdennettu tiettyntyyppisiin yrityksiin ja keskitytty maan 29 osavaltiota vain tiettyihin. Niistä keskeisin on yli 60 miljoonan asukkaan Karnataka, jonka pääkaupunkia Bangalorea pidetään Intian Pii-laaksona. Lisähartioita ja näkyvyyttä on haettu myös Pohjoismaiden yhteistyöllä.

Intia jätti jäljen

Uran monista asemamaista juuri Intia on tehnyt Vaskunlahden suurimman vaikutuksen.

– Löytyykö koko maailmasta yhtä mielenkiintoista ja haasteellista maata kuin Intia? Kaikki on vähän kuin haaleata maitoa sen jälkeen.

Kokemuksen vaikuttavuus tulee Vaskunlahden mukaan muun muassa Intian koosta, monikerroksisesta historiasta, maan haasteellisuudesta sekä kakofoniasta ja vastakohtista.

– Intia on vanha ja nuori samaan aikaan. Sillä on tuhatvuotinen historia, kulttuurien ja uskontojen kerrostumat. Intialla on nuori väestö, joka uskoo tulevaisuuteen ja siihen, että he pystyvät vaikuttamaan maailman menoon. Ote on optimistinen ja tulevaisuuteen uskova kehityshaasteista huolimatta.

Intiasta on sanottu, että maasta voi lähteä, mutta Intia ei lähde pois ihmisestä. Vaskunlahti allekirjoittaa ajatuksen. Hän myös rohkaisee nuoria työpesteille vaativimpiin maihin kuten Intia.

– Kyllä Intia jättää siellä asuneeseen jälkensä. Intialaiseen elämänmenoon pääsee mukaan aika helposti, jos siihen antautuu – eikä tämä tarkoita hörhöilyä, Vaskunlahti naurahtaa vanhoille hippimielikuville. ✕

Kuka?

Nina Vaskunlahti

Tehtävä

Alivaltiosihtööri
(taloudelliset ulkosuhteet)

Miten irti töistä?

– En vatvo työasioita kovin paljoa mielessäni, kun olen vapaalla. Intiassa asuessani aloitin joogan, tottakai! Lisäksi liikunta ja erityisesti luonnossa liikkuminen ovat tärkeitä. Luen elämäkertoja ja dekkareita, mutta en vertatinkuvia. Kesäisin purjehdimme.

YRITYSTEN ISO

Samanaikaisesti kun Suomessa vähennetään kasvihuonekaasupäästöjä, täällä valmistetut tuotteet voivat vähentää niitä merkittävästi myös muissa maissa. Tätä vaikutusta kutsutaan hiilikädenjäljeksi.

Maailman lämpötila nousee vääjäämättä, jäätiköt sulavat, kuivuus uhkaa viljelysmaita ja sadat miljoonat ilmastopakolaiset etsivät elinkelpoisia olosuhteita. Keskustelu ilmaston lämpenemisestä voi maalata tulevaisuudesta synkän kuvan ja aikaansaada ison ilmastoahdistuksen. Tulevaisuuden voi nähdä toisinkin.

– Ihmisen nerokkuus on kerta toisensa jälkeen todistanut, että mahdottomalta tuntuvia asioita pystytään ratkaisemaan, **Tomas Hedenborg** sanoo rauhoittavan kuuloisesti.

Tomas Hedenborg on juuri päättänyt nelivuotisen

kautensa Euroopan teknologieteollisuuden kattojärjestön Orgalimin puheenjohtaja. Järjestö edustaa 130 000 yritystä, joissa on 11 miljoonaa työntekijää. Uskoaan ilmastohaasteen ratkaisukykyyn hän perustelee sillä, että ihmisten

kyky kehittää uusia ratkaisuja ja teknologia ovat nostaneet ihmiskuntaa pois köyhyydestä ja luoneet pohjan nykyiselle hyvinvoinnille.

– Teknologia ja teollistuminen ovat tämän ilmas-

HIILIKÄDENJÄLKI

to-ongelman aiheuttaneet, mutta teknologia on myös ainoa keino, jolla pystymme tästä ongelmasta selviytymään, Hedenborg kiteyttää.

Euroopasta edelläkävijä

Tomas Hedenborgin mielestä muuta keinoa ei edes ole. Hänen mukaansa on utopistista ajatella, että ihmiset suostuisivat alempaan elämänlaatuun. Vaurastuva osa maailman väestöstä ei luovu tavoitteesta, että he pääsisivät nauttimaan samanlaisesta hyvin-

Outotec on toimittanut polttolaitoksen Zürichin alueen jätevedenpuhdistuksesta syntyvän lietteen käsittelyyn. Laitos tuottaa 900 kW sähköä sekä 5 MW lämpöä.

– On utopistista ajatella, että ihmiset suostuisivat alempaan elämänlaatuun.

voinnista kuin me. Tämä ei Hedenborgin mukaan tarkoita sitä, etteivätkö ihmiset voisi tehdä omilla valinnoillaan merkittäviäkin asioita.

– Sen varaan ilmastoneutraaliteetin saavuttamista ei kuitenkaan voida laskea, hän summaa.

Rikkaan maan ihmisiltä tuleva vaatimus kehittyvien maiden päästövähennyksistä hyvinvointitavoitteista tinkimällä taitaisi sitä paitsi olla kohtuuton ja itsekäs. Tällä hetkellä esimerkiksi intialaisen keskimääräiset kasvihuonekaasupäästöt ovat vain noin viidesosa suomalaisen päästöistä. Eikä parempi elintaso kehittyvän maan asukkaalle välttämättä tarkoita lomalentoa kaukomaille vaan esimerkiksi pesukoneen hankkimista arkea helpottamaan.

Tomas Hedenborg toimi jäsenenä EU-komission asettamassa työryhmässä, joka käsitteli raportissaan eurooppalaisen teollisuuden mahdollisuuksia vastata ilmastohaasteeseen. Siinä tavoite hiilineutraaliteetin saavuttamiseksi asetettiin vuoteen 2035.

– Eurooppa voi olla edelläkävijä, näyttää muulle maailmalle suuntaa ja tarjota teknologioita. Samalla voidaan korostaa eurooppalaisia arvoja. Tiedämme,

että kaikkia hiilineutraaliteetin saavuttamiseksi tarvittavia teknologioita ei ole vielä olemassa. Se, että luodaan kunnianhimoinen tavoite, on kuitenkin yksi tapa syöttää koneistoa päämäärään pääsemiseksi.

Hedenborg muistuttaa, että kun haaste on asetettu riittävän selkeästi ja motivoivia tekijöitä on tarpeeksi, ihmeitä on aiemminkin saatu aikaiseksi. Esimerkiksi elämää maapallolla uhkaava otsonikato saatiin pysäytettyä, kun maailman maat sopivat vuonna 1987 Montrealin sopimuksessa otsonikatoa tuhoavien aineiden käytön lopettamisesta ja samanaikaisesti panostettiin voimakkaasti korvaavien teknologioiden kehittämiseen. Nyt otsonikerros on suurelta osin palautunut.

Tuotetaanko Suomessa vai muualla?

Onko Suomi sitten osa ongelmaa vai ratkaisua? Vastaus lienee: sekä että.

Suomen kasvihuonekaasupäästöt ovat noin 56 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia. Päästöjen väheneminen on ollut huomattavaa, sillä nykyiset päästöt ovat 21 prosenttia pienemmät kuin vuonna

1990. Vielä vuonna 2010 kokonaispäästöt olivat noin 75 miljoonaa tonnia.

Parempaan on kuitenkin pystyttävä, ja hallitus on asettanut kansainvälisesti kunnianhimoisen tavoitteen päästä hiilineutraaliuteen vuoteen 2035 mennessä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää toimia yhteiskunnan kaikilla sektoreilla.

Esimerkiksi teollisuuden prosessien ja tuotteiden käytön vuotuiset päästöt ovat nykyisin noin 5,9 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia. Hallituksen tavoitteeseen liittyen vientialat valmistelevat parhaillaan toimialakohtaisia tiekarttoja kohti vähähiilistä tuotantoa yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Hiilineutraaliustavoite tulisi lähemmäs ja numerot saataisiin Suomen osalta näyttämään paremmilta, jos täältä yksinkertaisesti vähennettäisiin tai lopetettaisiin päästöjä aiheuttavaa teollisuutta. Mutta olisiko se ilmaston kannalta järkevää?

Kilpailuolosuhteet reiluiksi

Esimerkiksi Outokummun ruostumattoman teräksen tuotanto Torniossa kuluttaa noin 3,5 prosenttia Suomen koko sähkönkulutuksesta, joten ilman sen tuotantoa maan energiankulutus olisi pienempi ja myös kasvihuonekaasupäästöt vähäisemmät. Tarkastelukulmaa laajentamalla tilanne kääntyisi kuitenkin pääläelleen.

Outokummun Tornion tehtaiden lopputuotteista yli 95 prosenttia päätyy vientiin. Yhtiön kestävästä kehityksestä vastaava johtaja **Kari Tuutti** kertoo, että Outokummun hiilidioksidipäästöt ovat noin 0,77 tonnia tuotettua tonnia kohden, kun globaali keskiarvo on noin kolme tonnia. Indonesianlaisen NPI-teräksen päästöt ovat peräti 9,9 tonnia tuotettua tonnia kohden.

– Ympäristönsuojelun kannalta on erittäin tärkeää varmistaa suomalaisen ja eurooppalaisen terästuotannon kilpailukyky, jotta tuotanto ei valu maihin, joissa sama teräs tuotettaisiin huomattavasti saastuttavammin, Tuutti painottaa.

Iso merkitys on sillä, että Outokummun ruostumattomaan teräksen käytetyistä materiaaleista yli 85 prosenttia on kierrätettyä. Se vähentää tuotannon energiaintensiivisyyttä ja päästöjä verrattuna kiinalaiseen ja indonesialaiseen teräksen, joiden

pääraaka-aineet ovat malmipohjaisia. Lisäksi Outokummun tuotanto perustuu vähähiilisen sähkön käyttöön.

Yhtiö pyrkii vielä parempaan ja tutkii parhaillaan mahdollisuuksia rakentaa uusi kuonasulatto, jonka energiankulutus olisi noin 30 prosenttia pienempi nykyisiin ferrokromin tuotantoprosesseihin verrattuna. Outokummun mukaan jo nyt sen teräksen valmistuksessa tarvittavan ferrokromin tuotanto Tornion tehtailla on maailman energiatehokkainta.

Tuutti kertoo, että energiakustannukset ovat terästuotannon suurin yksittäinen kuluera, joten yhtiöllä on suuri motivaatio minimoida energiankulutusta. Päästöjen pienentämisestä aiheutuu kuitenkin myös kustannuksia.

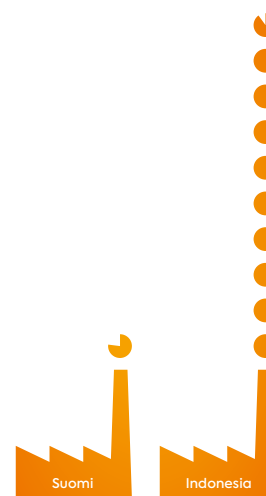
– Kun tietyissä osissa maailmaa päästömäärillä ei ole merkitystä, tulee tästä myös kauppa- ja ilmastopoliittinen ongelma. EU:ssa onkin nyt komission uuden puheenjohtajan suulla väläytetty hiilitullien mahdollisuutta, jotta varmistettaisiin tasavertainen kilpailuasetelma eurooppalaisten ja aasialaisten tuottajien välillä, Tuutti sanoo.

Saako metsää kaataa?

Entä sitten Suomen metsäteollisuus, joka tuo yli 20 prosenttia Suomen vientituloista. Viennin arvo oli viime vuonna 13,2 miljardia euroa.

Outokummun hiilidioksidipäästöt ovat noin 0,77 tonnia tuotettua terästönnaa kohden, kun globaali keskiarvo on noin kolme tonnia. Indonesianlaisen NPI-teräksen päästöt ovat peräti 9,9 tonnia tuotettua tonnia kohden.

Jos maailmanmarkkinoiden kysyntään ei vastattaisi täällä valmistetuilla tuotteilla, siihen vastattaisiin kasvattamalla tuotantoa jossain toisaalla.

Metsäteollisuuden rooli on nostettu ilmastokeskustelussa näkyvästi esiin, ja metsien hyödyntämiseen on esitetty myös kriittisiä näkökantoja.

Metsien luontoarvoja voidaan arvioida monella tavalla, mutta puumäärän kasvun kannalta Suomen metsätalous on ollut tuloksellista. Vuoden 1991 jälkeen metsistä on hakattu puuta yli 1,5 miljardia kuutiometriä, ja samalla metsävarat on saatu kasvamaan 1970-luvun 1,5 miljardista kuutiometrissä nykyiseen 2,5 miljardiin kuutioon, joten puuhun sitoutunut hiilimäärä on kasvanut merkittävästi. Metsien kokonaispuumäärä on jatkanut kasvuaan, vaikka hakkuut ylittävät jo lähes 80 miljoonaa kuutiota vuodessa.

Hakkuut ja muut metsien kasvuun liittyvät seikat kuitenkin vaikuttavat Suomen metsien hiilensidontakykyyn, joka on oleellinen hiilineutraaliuteen pääsemiseksi. Luonnonvarakeskuksen arvion mukaan hiilinielut ovat tällä hetkellä 23,5 miljoonaa hiilidioksiditonnia ja vuonna 2035 enää 17,9 miljoonaa hiilidioksiditonnia, kun aiemmat arviot olivat huomattavasti suuremmat.

Toinen näkökulma Suomessa olevaan metsäteollisuuden tuotantoon on se, että jos maailmanmarkkinoiden kysyntään ei vastattaisi täällä valmistetuilla tuotteilla, siihen vastattaisiin kasvattamalla tuotantoa jossain toisaalla. Ilmaston kannalta sillä olisi merkitystä, onnistuttaisiinko näissä maissa kasvattamaan metsävaroja hakkuista huolimatta.

Siinä vaihtoehdossa myös teollisuuden tuottamat tulot jäisivät pois Suomesta.

Iso businesspotentialiaali

Suomen kasviuonekaasupäästöt ovat noin 0,1 prosenttia globaaleista kasviuonekaasupäästöistä. Vaikka omien päästöjen vähentäminen on tärkeää, oleellista on myös se, miten Suomessa tuotetut laitteet ja kehitetyt teknologiat vähentävät päästöjä eri puolilla maailmaa.

Merkittäviä tuloksia on saatu aikaan, esimerkiksi Outotecin kaivosteknologia- ja laitoshankkeilla vältettiin kasviuonekaasujen tuottamista viime vuonna 6,2 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia yhtiön oman ilmoituksen mukaan. Määrä on samaa suuruusluokkaa kuin Suomen koko teollisuuden tai kaikkien henkilöautojen aiheuttamat kasviuonekaasupäästöt.

Hiilineutraaliuden tavoittelu ja kestävä kehityksen mukainen toiminta luo kasvavan kysynnän puhtaille ja päästöttömille ratkaisuille. Sitran ja Frost & Sullivanin selvityksen mukaan Suomelle relevantti vuotuinen cleantech-markkina kasvaa 3 000 miljardiin dollariin vuoteen 2050 mennessä. Lisäksi vähäpäästöiseen liikenteeseen liittyy arviolta noin 4 700 miljardin dollarin vuosittaiset markkinat.

New Climate Economy on puolestaan laskenut, että kunnianhimoiset ilmastotoimet voivat parantaa globaalia taloutta 26 000 miljardin dollarin edestä vuoteen 2030 mennessä.

Luvut kertovat huikkeista businessmahdollisuuksista, joihin tarttumalla voidaan taistella ilmastomuutosta vastaan. Monilla riittää kuitenkin uskoa myös fossiilitalouden jatkolle. Saudi-Arabian öljy-yhtiön Aramcon arvoksi on nyt ajankohtaisessa pörssilistautumisessa arvioitu peräti 1 500 miljardia euroa. Siihen sijoittavilla on pakko olla vahva näkemys öljynkulutuksen jatkumisesta.

Työtä siis riittää hiilineutraaliuteen pääsemisessä. ✕

Suomen kasviuonekaasupäästöt

- noin 56 miljoonaa tonnia
- osuus on noin 0,1 % globaaleista päästöistä
- suomalaisten keskimääräiset kasviuonekaasupäästöt ovat yli 5 kertaa suuremmat kuin intialaisten

Ilmastotoimissa on puhallettava yhteen hiileen

Yhdysvallat ilmoitti irtautuvansa Pariisin ilmastopimuksesta, jolla lämpötilan nousu pyritään rajaamaan 1,5 asteeseen esiteolliseen aikaan verrattuna. Ympäristöministeriön ympäristöneuvos **Jarmo Muurman** sanoo, ettei presidentti **Trumpin** näkyvästi tekemä päätös kuitenkaan heitä koko sopimusta romukoppaan.

– Muut maat ovat voimakkaasti sitoutuneet sopimukseen. Lisäksi Yhdysvalloissa osavaltiot, yritykset ja kansalaiset tekevät toimia ilmastopäästöjen vähentämiseksi, vaikka liittovaltio siitä irtautuisikin.

Muurman sanoo, että johtajuutta tarvitaan nyt muilta.

– EU:lla on tiettyä ilmastojohtajuutta. Se on sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään ja ilmasto- ja energiapaketissa on sovittu siihen vievistä toimista. Ne eivät kuitenkaan ole vielä riittäviä, jotta lämpeneminen saataisiin rajattua 1,5 asteeseen. Mutta kyllä muuallakin askelia oikeaan suuntaan on otettu.

Kehitystä eri suuntiin

Suurimmat kasvihuonekaasujen päästäjät ovat Kiina, USA, EU ja Intia. Kiinan päästöt ovat noin 13 100 miljardia, USA:n 6 400 miljardia, EU:n 4 500 miljardia ja Intian 3 300 miljardia hiilidioksidiekvivalentttonnia.

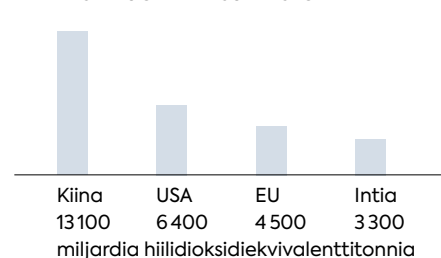
Tilanne muuttuu eri näköiseksi, jos tarkastellaan päästöjä henkeä kohti. Eniten päästöjä aiheuttaa qatarilainen, yli 40 tonnia vuodessa, ja myös muita arabimaita on listan kärjessä. Suomalaisen keskimääräiset päästöt ovat noin 10 tonnia, kun intialaisen

jää alle viidesosaan siitä.

Maailman kokonaispäästöt ovat olleet edelleen kasvussa. Kiinassa päästöt kasvoivat vuoteen 2014 asti, minkä jälkeen tilanne tasaantui ainakin osittain talouskasvun hidastumisen johdosta. Intiassa päästöt ovat koko 2000-luvun kasvaneet, eikä tilanteessa ole vielä havaittu muutosta. Sen sijaan EU:ssa päästöjä on saatu pienennettyä, vaikka samanaikaisesti talous on kasvanut. Sama kehitys on ollut myös Suomessa.

– Isoa käännettä globaalilla tasolla ei ole tapahtunut. Nykytrendi on viemässä meitä 3–6 asteen keskilämpötilan nousulla, ellei Pariisin sopimuksesta pidetä kiinni ja maat toteuta annettuja lupauksia. Tehokkain keino saada muutosta aikaan olisi se, jos päästäisiin globaaliin hiilen hinnoitteluun. Mutta siihen on vielä matkaa, Jarmo Muurman sanoo. ✕

KASVIHUONEKAASUPÄÄSTÖT

LÄHDE: EU

LAIVA ON LASTATTU innovaatioilla

Polttokennot

- Polttokennojärjestelmällä pyritään tällä hetkellä kattamaan etenkin satamakäynnin aikaista energiankulutusta. Järjestelmässä voidaan käyttää polttoaineena esimerkiksi vetyä, LNG:tä, metaania ja dieseliä.

Roottoripurje

- Vähentää polttoainekulutusta 5–20 prosenttia tuuliolosuhteista riippuen.
- Sähkömoottorin pyörittämä putkilomainen purje tuottaa ilmanpaine-eron, joka työntää alusta eteenpäin.
- Maersk Tankersin alukseen asennetut roottoripurjeet alensivat vuoden testijaksolla aluksen polttoainekulutusta keskimäärin 8,2 prosenttia. Se vastaa noin 1 400 tonnin hiilidioksidipäästövähennystä.

Meriliikenne aiheuttaa globaaleista kasvihuonepäästöistä noin 2,6 prosenttia.

Kansainvälinen merenkulkujärjestö IMO on päättänyt, että meriliikenteen hiilidioksidipäästöjä pienennetään vähintään 50 prosenttia vuoteen 2050 mennessä liikennemäärien kasvusta

Propulsioratkaisut (laivan työntövoima)

- Innovatiivisilla propulsioratkaisuilla voidaan vähentää päästöjä 5–15 %.

Rungon muoto

- Virtauslaskentaa hyväksikäyttäen voidaan suunnitella runko niin, että vastus vähenee.

Polttoaineena nesteytetty maakaasu LNG

- Vähentää hiilidioksidipäästöjä 30 prosenttia verrattuna raskaaseen polttoöljyyn.
- Vähentää myös rikkipäästöt lähes nolnaan ja pienentää partikkeli- ja mustahiilipäästöjä.
- Maailman ensimmäinen LNG:tä käyttävä jäänmurtaja on valmistettu Suomessa ja myös LNG-matkustaja-alusten rakentajana Suomi on ollut ensimmäisten joukossa.

Hukkalämmön talteenotto

- Laivan koneiden hukkalämmön hyödyntäminen laivan ilmastoinnissa.
- Kahden vuoden pilotissa m/s Finlandia käytti absorptiojäähdytysjärjestelmän ansiosta 140 tonnia vähemmän polttoainetta. Se johti 430 tonnia pienempiin päästöihin.

huolimatta. Pääasialliset toimenpiteet ovat alusten energiatehokkuuden parantaminen sekä ympäristötehokkuuden lisääminen esimerkiksi uusien polttoaineiden avulla.

Monet suomalaisyritysten ratkaisut pienentävät laivojen ympäristörasitusta.

Suomalaisen meriteollisuuden liikevaihto on kahdeksan miljardia euroa. Siitä yli 90 prosenttia liittyy tuotteisiin, jotka päätyvät vientiin. Alan verkostoon kuuluu tuhat yritystä, jotka työllistävät 30 000 työntekijää.

Air Lubrication -järjestelmä

- Ilmanpyöritysjärjestelmä luo laivan pohjaan ilmakuplien muodostaman pinnan, joka vähentää laivan kitkaa ja veden aiheuttamaa vastusta ja vähentää näin polttoaineen kulutusta ja päästöjä.

Pidemmän aikavälin kasvun kannalta pelkkä olemassa olevan toiminnan tehostaminen ei riitä. Taloudessa katoaa koko ajan vanhaa toimintaa uusien innovaatioiden syrjäyttämänä.

KASVU edellyttää uudistumista

Julkinen panostus tutkimus- ja kehitystoimintaan kannustaa yrityksiä riskinottoon, josta voi syntyä koko yhteiskuntaa rikastuttavia helmiä.

✍ Sami Laakso ✍ Jukka Pylväs

Bruttokansantuotteeseen suhteutettuna Suomi on 36 OECD-maan joukossa sijalla 29, kun vertaillaan julkisen sektorin yrityksille tarjoamia innovaatiokannusteita. Jos katsotaan koko t&k-panostusta, Suomi on OECD:n maista kymmenen eniten panostavan maan joukossa. Nyt nämä t&k-panostukset ovat 2,7 prosenttia bkt:stä, kun ne suurimmillaan olivat 3,7 prosenttia vuonna 2009. Hallitusohjelmassa on asetettu tavoite nostaa osuus neljään prosenttiin vuoteen 2030 mennessä.

– Vähennys on ollut suurempi kuin yhdessäkään toisessa OECD-maassa, Aalto-yliopiston professori **Erkki Ormala** sanoo.

Mitä vaikutuksia sillä sitten on, että osaamista korostavassa, korkean kustannustason ja viennin menestyksestä riippuvaisessa Suomessa panostuksia on vähennetty?

– On tieteellisesti täysin kiistatonta, että tutkimus- ja innovaatiopolitiikka on tärkein työkalu vaikuttaa talouskasvuun ja työllisyyteen, Erkki Ormala sanoo.

– Emme me pysty kilpailemaan kansainvälisesti palkkatasomme avulla. Siksi meillä pitää olla sellaista osaamista ja siihen perustuvaa liiketoimintaa, mitä muualla ei ole, hän jatkaa.

Jaettu riski uskalletaan ottaa

Erkki Ormala hakee perustelut t&k-panostusten merkityksestä kansainvälisistä tutkimuksista. Esimerkiksi vuoden 2018 taloustieteen Nobel-palkinnon saanut **Paul Romer** ja myös OECD ovat osoittaneet, kuinka tutkimus- ja innovaatiotoiminta on kansantalouden kehityksen kannalta keskeistä. Tuottavuuskehitys perustuu lähes kokonaan uuden tiedon ja teknologian nopeaan soveltamiseen.

Yritysten t&k-panostuksista kohdistuu erään tutkimuksen mukaan 86 prosenttia toiminnan pienimuotoiseen paranteluun, mutta tuottavuuskehi-

Onnistuneet t&k-panostukset siivittävät yrityksiä menestykseen, mutta hyöty leviää myös laajemmalle yhteiskuntaan.

tyksestä se näyttää selittävän vain puolet. Toinen puoli tuottavuuskehityksestä tulee rakenteellisesta muutoksesta, josta syntyy kokonaan uusia liiketoimintoja. Tämä vie yritysten panostuksista siis vain noin 14 prosenttia.

Kansantalouden pidemmän aikavälin kasvu edellyttää tätä talouden rakenteen uudistumista ja monipuolistumista. Pelkkä olemassa olevan toiminnan tehostaminen ei pidemmän päälle riitä, koska taloudessa vanhaa toimintaa katoaa koko ajan uusien innovaatioiden syrjäyttämänä.

– Yhteiskunnassa pitäisi olla sellaisia insenttiivejä, että yritykset olisivat valmiita investoimaan pidemmän aikavälin teknologian ja osaamisen kehittämiseen siitä näkökulmasta, että niille syntyy mahdollisesti uutta liiketoimintaa, Ormala sanoo.

Paul Romerin tutkimus osoitti, että kun julkinen rahoitus on jakamassa riskiä, myös yritykset ovat valmiimpia ottamaan sitä, eivätkä keskity vain olemassa olevan toiminnan tehostamiseen.

Eikä julkinen rahoitus selvityksen mukaan syrjäytä yritysten omaa t&k-rahoitusta vaan päinvastoin lisää sitä. Esimerkiksi Business Finland ja sitä ennen Tekes ovat viime vuosikymmenien aikana rahoittaneet noin kolme prosenttia yritysten tutkimus- ja kehitystoiminnasta ja jokaista niiden sijoittamaa euroa kohden yritykset ovat sijoittaneet kaksi euroa tähän toimintaan.

Kokonaisuus rakentuu osista

Vuosina 2008–2012 vuotuiset t&k-panostukset olivat Suomessa seitsemän miljardin euron tasolla. Viime vuosina summa on pudonnut noin miljardilla. Yrityssektorin osuus kokonaisuudesta on noin kaksi kolmasosaa, ja pudotukseen on vaikuttanut erityisesti yritysten investointien lasku.

Yritykset ovat siirtäneet t&k-toimintaansa pois Suomesta. Vuonna 2015 suomalaisyritysten innovaatioista 17 prosenttia syntyi ulkomailla, vuonna 2018 ulkomailla syntyneiden innovaatioiden osuus oli kasvanut jo 28 prosenttiin. Suurimmaksi syyksi tähän

yritykset mainitsivat rahoituksen liittyvät syyt.

Kun Suomen julkinen tuki yritysten innovaatioiden edistämiseen suhteutetaan bkt:hen, julkisen sektorin kokoon tai yritysten omiin panostuksiin, Suomi sijoittuu OECD-vertailussa kaikissa tarkastelukohdissa alimpaan kolmannekseen. Esimerkiksi ruotsalaiset yritykset saavat keskimäärin 1,5–2 kertaa suuremman julkisen tuen omaan kehittämistoimintaansa. USA:ssa julkiset panostukset suhteutettuna yritysten panostuksiin ovat kolminkertaiset Suomen tasoon verrattuna.

Ormala muistuttaa, ettei pelkkä t&k-rahoituksen kasvattaminen takaa tuloksia, kyse on koko innovaatioekosysteemin toimivuudesta ja yritysten toimintaympäristöstä, johon liittyy olennaisesti esimerkiksi yritysten mahdollisuus tuoda uusia innovaatioita käytäntöön ja osaavan työvoiman saatavuus.

– Eri mailla on erittäin vahvoja politiikkatoimpiteitä, jotta kansainväliset yritykset investoivat niihin maihin, Ormala painottaa.

Laajat heijastusvaikutukset

Onnistuneet t&k-panostukset siivittävät yrityksiä menestykseen, mutta hyöty leviää laajemmalle. Business Finlandin laskelmien mukaan jokainen innovaatioihin investoitu euro vivuttaa 20–30-kertaisesti uutta kasvua ja uudistumista. Näin 300 miljoonan euron lisäys innovaatorahoitukseen synnyttää sen laskelmien mukaan kerrannaisvaikutuksineen 60 000 lisätyöpaikkaa ja kuusi miljardia euroa uutta vientiä yhdessä vaalikaudessa. Jokaista high tech -työpaikkaa kohden syntyy yksi toinen työpaikka.

Kuulostaa helpolta. Tämähän tarkoittaisi, että tuolla 300 miljoonalla hallituksen työllisyystavoite saavutettaisiin. Business Finlandin johtaja **Hannu Kemppainen** kuitenkin muistuttaa, että työpaikkojen kasvu ei ole nettomääräistä, koska samojen yritysten vanhoista liiketoiminnoista poistuu työpaikkoja koko ajan.

Kemppainen siteeraa tutkimusta, jonka mukaan t&k-investointien hyödyistä noin puolet syntyy suo-

raan niissä yrityksissä, joissa investoinnit tehdään. Kansantalouden kannalta toinen puoli hyödyistä syntyy heijastusvaikutuksina muissa yrityksissä.

– Tämä tarkoittaa sitä, että investointilaskelma on eri näköinen yksityisen rahoittajan ja yrityksen kannalta kuin yhteiskunnan kannalta. Kempainen sanoo korostaen julkisen rahoituksen merkitystä.

Tietoista riskinottoa

Jotta hyvät bisnesideat realisoituisivat, rahoituspäätöksissä pitää ottaa tietoista riskiä ja hyväksyä, että kaikki ideat eivät kanna menestykseen asti. Jos pelattaisiin täysin varman päälle, moni potentiaalinen onnistuja jäisi ilman rahoitusta. Kempainen tekee jaon kolmeen.

– Pieni osa Business Finlandilta tukea saaneista yrityksistä ei menesty, suurin osa menestyy kohtuullisesti ja mukana on myös joitakin supermenestyjiä.

Hän nostaa esiin, kuinka aikanaan Tekes investoi Nesteen biodieselin kehittämiseen kaikkiaan noin 25 miljoonaa euroa. Kun biodiesel saatiin noin 15 vuoden kehittelyn jälkeen täysimittaisesti tuotantoon, heti ensimmäisenä vuonna sen perusteella

maksetut yhteisöverot kattoivat reilusti kehittämiseen annetun julkisen tuen ja lisäksi kaiken sinä vuonna suurille yrityksille Tekesin kautta jaetun kehittämistuen. Sen jälkeen biodiesel on tuonut hyvinvointia yhteiskunnan pyörittämiseen. Toinen helmi on Supercell, jonka perustaja **Ilkka Paananen** on todennut, ettei yhtiötä olisi edes olemassa ilman alkuvaiheen julkista tukea.

Tuloksia nyt vai myöhemmin

T&k-panostusten kasvattamisen puolesta on perusteita, jotka pohjautuvat tutkittuun tietoon. Arjen todelliset kannustimet voivat yrityksissä kuitenkin puhua uutta luovaa kehittämistä vastaan.

Silloin kun yrityksellä menee huonommin, ensisijainen huomio on nopeasti vaikuttavissa kustannussäästöissä ja olemassa olevan tuotannon kehittämisessä. Jos taas yrityksellä menee hyvin, olemassa olevat liiketoiminnot tuovat rahaa, eikä uuden kehittämiseen välttämättä nähdä pakottavaa tarvetta. Uuden liiketoiminnan kehittäminen saattaisi myös haastaa yrityksen tulosta tuovaa liiketoimintaa.

Eivätkä kannusteet julkisella puolellakaan taida kaikissa laskelmissa puoltaa pitkäjännitteistä innovaatorahoitusta. Alkuvaiheessa panostukset näyttävät menoilta, ja hedelmät kypsyvät mahdollisesti vasta pitkän ajan kuluttua.

Erkki Ormala kannustaa kaukonäköisyyteen. Hän muistelee vuotta 1996, jolloin Suomen talous kynsi todella syvällä ja työttömyys oli 16 prosentin luokkaa.

– Samaan aikaan kun tehtiin merkittäviä säästöpäätöksiä, hallitus teki päätöksen 1 500 miljoonan markan eli 250 miljoonan euron sijoittamisesta sellaiseen tutkimukseen, jolla tuetaan talouskasvua, monipuolistetaan tuotantorakennetta ja luodaan uusia työpaikkoja.

Ormala teki hallituksen pyynnöstä suunnitelman rahoituksen käytöstä ja panostukset laitettiin pitkän aikavälin kehittämishankkeisiin. Jälkikäteen Etla arvioi, että panostusten avulla saatiin synnytettyä Suomeen 37 000 työpaikkaa. ✕

MERCOSURIN monenlaiset markkinat

EU:n ja neljän Latinalaisen Amerikan maan välille löytynyt alustava sopu Mercosur-sopimuksesta luo toteutuessaan maailman suurimman vapaakauppa-alueen. Neljän Mercosur-maan markkinoilta löytyy paljon kysyntää suomalaiselle osaamiselle.

 Lotta Nuotio ja Minna Kalajoki iStock, Getty Images ja Ponsse

Mercosur-vyöhykkeen neljästä maasta Brasilia on jättiläinen. Sopimusta luonnehditaan joskus EU–Brasilia-vapaakauppasopimukseksi, jonka mukana tulevat myös Argentiina, Uruguay ja Paraguay.

– Suomessa on yhä usein Brasiliasta vaatimaton käsitys, ”yksi Etelä-Amerikan maista”. Se on kuitenkin maailman yhdeksänneksi suurin talous, jota tulisi pikemminkin verrata USA:aan ja Kiinaan, sanoo suurlähettiläs, Team Finland maajohtaja

Jouko Leinonen.

Brasilian 200 miljoonan väestöstä lähes puolen ostovoima on suomalaisen keskiluokan tasoa ja luonnonvaroja löytyy. Arvokonservatiivin mutta markkinaliberaalin presidentti **Jair Bolsonaro**n hallinto tekee talousuudistuksia ja purkaa byrokratiaa.

– Taluskriisin jälkeen Brasilia on menossa kohti kasvua. Kasvuluvut ovat eurooppalaisella tasolla, inflaatio ja peruskorko maltilliset ja valuutta suhteellisen vakaa. Valtiontalouden vajetta korjataan

eläkeuudistuksen ja yksityistämisen avulla, Leinonen kertoo.

Kahvia ja pähkiä mutta muitakin

Teollisuus on Brasilian kehittyneimmillä alueilla modernia, erityisesti metsä- ja autoteollisuudessa. On paljon puhuttu, että Ruotsin toiseksi suurin teollinen keskittymä Göteborgin jälkeen sijaitsee Sao Paulossa, siellä tehdään esimerkiksi Scaniaa ja Volvoja.

Suomen ja Brasilian välisen kaupan historia on pitkä, aiemmin sen olisi voinut kiteyttää ”kahvia Suomeen, pähkiä ja paperia Brasiliaan”. Nykyisin Suomesta viedään erityisesti teknologiaa. Suomalaisyrityksiä toimii maassa lähes 60, mutta pk-yritykset eivät vielä ole markkinoita täysin löytäneet.

Mitä Brasilialla olisi niille tarjolla?

– Mahdollisuuksia on monella alalla, mutta erityisesti telekommunikaatio-, kaivos- ja metsäaloilla ja myös esimerkiksi terveysalalla. Ensi keväänä on tulossa maailman suurimmat 5G-huutokaupat ja

koko maanosa seuraa tarkasti, mitä Brasilia valitsee, Leinonen kertoo.

Brasilia ei ole ollut se helpoin markkina tulla, on pitänyt tuntea monimutkainen lainsäädäntö, hallinto ja verojärjestelmä perusteellisesti. Tullit ja muut kaupan esteet ovat myös hankaloittaneet markkinoillepääsyä, mutta käänne on käsillä.

– Brasilia on ollut maailman top kymppin talouksista suljetuin ja elänyt tullimuurien takana, mutta nyt se alkaa avautua. Mercosur-sopimus mahdollistaa hallitun markkinoiden avaamisen ja 10–15 vuoden siirtymäajan teollisuudelle. Sopimus on Brasilialle käänteentekevä, Leinonen sanoo.

Menikö maan ympäristömaine?

Laajat palot Amazonin sademetsissä pelästyttivät maailman kesällä. Leinonen korostaa, että liike-

toiminta ei lähtökohtaisesti tuhoa Amazonia, ja maa- ja metsätaloudestakin 90 prosenttia toimii sen ulkopuolella.

– Brasilia on demokraattinen valtio, jossa ympäristörikoksista joutuu usein myös vastuuseen. Luonnonsuojelun eteen on tehty töitä ja vuosittainen metsätuhon koko on pitkällä aikavälillä laskenut. Laittomuuksia tapahtuu, mutta metsiä halutaan käyttää kestävästi hyväksi, Leinonen vakuuttaa.

Mahdollisuuksia kolmessa pienemmässäkin

Entä ne kolme muuta Mercosur-maata? Vaikka Argentiina on vain noin 10 prosenttia Brasilian talouden koosta ja Paraguay ja Uruguay ovat sitä pienempiä, ovat myös ne merkittäviä markkinoita. Ne saattavat olla myös helpommin lähestyttäviä. →

Kauppasopimuksen pitkä polku

Euroopan unioni ja Argentiina, Brasilia, Paraguay sekä Uruguay pääsivät kauppasopimukseen kesäkuussa 20 vuoden neuvottelujen jälkeen. Sopimus koskee noin 780 miljoonaa ihmistä.

Sopimuksen myötä tullaan vapauttamaan yli 90 prosenttia EU:n ja Mercosur-maiden välisestä kaupasta. Osaan tuotteista on asetettu siirtymäaika, joka on pisimmillään 15 vuotta. Joillekin tuotteille on asetettu tuontikiintiöt. Komission arvioiden mukaan sopimus säästää neljä miljardia euroa tullimaksuja Atlantin molemmilla puolilla.

Edessä on kuitenkin vielä monipolvinen prosessi, ennen kuin Mercosur-sopimus voi tulla voimaan. Tällä hetkellä on saatu aikaan poliittinen sopimus, jonka tekninen ja juridinen tarkastelu on parhaillaan käynnissä.

Arvioiden mukaan vuoden 2020 syksyllä komissio esittää sopimuksen allekirjoittamista. Kyseessä on assosiaatiosopimus, eli se sisältää kaupan lisäksi myös poliittista yhteistyötä ja vuoropuhelua käsitteleviä osia, jotka kuuluvat jäsenmaiden päätäntävaltaan. Sen johdosta sopimus pitää hyväksyä sekä Euroopan parlamentissa että jokaisen jäsenmaan parlamentissa.

Koska kaikkien jäsenmaiden hyväksymisessä voi kuluja vuosia, sopimuksen unionin toimivaltaan kuuluvaa kauppaosaa voidaan päätettäessä alkaa soveltaa väliaikaisesti sen jälkeen, kun sopimus on hyväksytty Euroopan parlamentissa.

– Jos sopimus allekirjoitetaan syksyllä 2020, ja se etenis

EU-parlamentin käsittelyyn alkuvuodesta 2021, siinä tapauksessa sopimuksen kauppaa koskevat osat voisivat tulla voimaan ehkä kesällä 2021, ulkoministeriön kaupallinen neuvos **Kent Wilska** arvioi.

Hän kuitenkin muistuttaa, ettei väliaikainen soveltaminen ole yksistään Euroopan unionista kiinni, vaan myös jokaisen Mercosur-maan pitää se hyväksyä.

Tuleeko allekirjoitukselle ehtoja?

Itsestään selvää sopimuksen läpimeno ei ole. Esimerkiksi Ranskan presidentti **Macron** ilmoitti Amazonin metsäpalojen aikaan menettäneensä luottamuksensa Brasilian tahtoon noudattaa Pariisin ilmastopopimusta ja siitä johtuen Ranska vastustaa EU-Mercosur-vapaakauppasopimusta.

Kent Wilska kertoo, että Ranska on suurena maatalousmaana ollut perinteisesti sopimusta kohtaan vastahankaan. Hän huomauttaa, että kun vuorossa on sopimuksen ratifiointi, samalla käydään poliittista keskustelua siitä, hyväksytäänkö sopimus sellaisenaan vai halutaanko siihen muutoksia.

Voiko EU ennen sopimuksen allekirjoittamista vaatia esimerkiksi Brasilialta toimia ilmastonmuutoksen ehkäisemiseksi?

– Olisihan se mahdollista esittää vaatimuksia. Mutta jos sopimusta lähdetään avaamaan, myös vastapuolella voi olla omia vaatimuksia, Wilska muistuttaa.

Brasiliaa suojelee sen suuri koko

Valmet allekirjoitti keväällä sopimuksen laajasta sellu- ja paperiteknologian toimituksesta brasilialaiselle paperitehtaalle. Brasilia on maailman suurimpien sellu- ja paperintuottajien joukossa, ja Valmetin brändi tunnettiin maassa jo 60-luvulla.

– Brasilian talouden perusindikaattorit ovat kehittyneet suotuisaan suuntaan. Bloomberg onkin listannut Brasilian kehittyvien talouksien kiinnostavimpien investointikohteiden listalle, Valmetin Etelä-Amerikan liiketoiminnoista vastaava johtaja **Celso Tacla** kertoo.

Jättimäiset kotimarkkinat suojaavat Brasiliaa kansainvälisiltä talouskriiseiltä. Maan muihin vahvuksiin Tacla laskee lukuisat investointikannustimet ja ulkomaisten investointien suuren määrän, viennin vahvistumisen, kiinteistömarkkinoiden kasvun ja vakaan pankkijärjestelmän. Infrastruktuuri on toimivaa ja tuoteturvallisuus korkealla tasolla.

– Päänvaivaa ulkomaisille yrityksille aiheuttavat byrokratia, verojärjestelmän kiemurat, korkeat ulkomaankaupan maksut, maan korkotaso ja jossain määrin puutteellinen oikeusvarmuus. Näitä esteitä on purettu parin viime vuoden aikana.

Brasilia

BKT: 1 705 mrd €

SUOMEN KAUPPA BRASILIAN KANSSA:

vienti: 306 M€, tuonti: 574 M€

TÄRKEIMMÄT VIENTITUOTTEET SUOMESTA:

koneet ja laitteet, paperi, pahvi

TÄRKEIMMÄT TUONTITUOTTEET BRASILIASTA:

paperimassa, rauta ja teräs, kahvi

Argentiina katsoo Eurooppaan

Lääketeollisten laitteiden valmistaja Planmed on toiminut Argentiinassa jo pitkään, mutta vasta viime vuosina bisnes on lähtenyt lentoon.

Aaluevientipäällikkö **Satu Seppälän** mukaan markkinan tekee medikaalipuolella erityisen kiinnostavaksi maanosan parhaiten koulutettu väestö, joka näkyy lääkäreiden osaamisessa ja tutkimustyössä. Planmed toimii ainoastaan yksityispuolella, sillä julkisen sektorin tarjouskilpailuissa suositaan kotimaisia tarjoajia.

Valtavat luokkaerot ovat yksi Argentiinan haasteista. Muita ovat ikäinen talouskriisi, korkea inflaatio, heittelevä valuutta ja vientikaupan lupamenettelyt. Esimerkiksi medikaalituotteiden rekisteröinti kestää reilusti yli vuoden.

– Toisaalta eurooppalaisten yritysten pääsyä markkinoille helpottaa se, että Argentiina katsoo Eurooppaan siinä missä useimmat muut maanosan maat nojaavat Yhdysvaltoihin.

Asiat etenevät ylipäätään hitaasti, ja byrokratiaa riittää.

– Fiksuinta on hankkia osaava ja luotettava paikallinen kumppani, joka osaa pehmittää paikalliset töyssyt ja luovia alati muuttuvassa ympäristössä, Seppälä mainitsee.

Argentiina

BKT: 471 mrd €

SUOMEN KAUPPA ARGENTIINAN KANSSA:

vienti 69 M€, tuonti 14 M€

TÄRKEIMMÄT VIENTITUOTTEET SUOMESTA:

koneet, paperi, kartonki

TÄRKEIMMÄT TUONTITUOTTEET ARGENTIINASTA:

viinit, soija ja kaivosteollisuus

© PONSSE

Uruguayssa mañana- meininki on historiaa

Rakennuttamiseen ja projektijohtoon erikoistunut Fimpec on toiminut Uruguayssa vuodesta 2010. Paikallinen yhtiö perustettiin vuonna 2017.

– Pohjoismaiset metsäteollisuusinvestoinnit tekivät maasta tuolloin kiinnostavan, koska kotimaahan ei vastaavia investointeja tehty, Fimpecin hallituksen puheenjohtaja **Pekka Salomaa** muistelee.

– Suomalaisomisteisen paikallisen yhtiön perustamisprosessi oli yllättävän vaivatton, samoin pankkitointojen ja vastaavien järjestäminen. Toki markkinoille pääsy edellyttää vahvaa paikallista verkostoitumista, mikä vie uudelta toimijalta oman aikansa. Byrokratiaa on paljon, ja asioiden hoitaminen vaatii kärsivällisyyttä.

Salomaa näkee cleantechin ja matkailun olevan nousussa, mikä lisää tuulivoiman, vedenpuhdistuslaitosten ja muiden ympäristöhankkeiden rakentamista. Haasteista huolimatta koko maanosa on varteenotettava markkina, varsinkin mikäli vapaa-kauppasopimus saadaan voimaan.

– Mañana-meininki on täysin vanhentunut käsitys. Meidän hyvin koulutettu tekninen henkilöstömme on erittäin sitoutunutta ja motivoitunutta, ja toimii sovitujen prosessien mukaisesti. Uruguayssa työvoimakustannukset ovat myös korkeat.

Uruguay

BKT: 55 mrd €

SUOMEN KAUPPA URUGUAYN KANSSA:

vienti 46,5 M€, tuonti 28 M€

TÄRKEIMMÄT VIENTITUOTTEET SUOMESTA:

koneet, paperi ja pahvi

TÄRKEIMMÄT TUONTITUOTTEET URUGUAYSTA:

selluloosa, eläintuotteet

Paraguayn verokarhu on lempeä

Wärtsilä Paraguay perustettiin vuonna 2018, jotta yhtiö sai solmittua merkittävän, pitkäaikaisen kunnossapitosopimuksen suuren sisävesiliikenneoperaattorin kanssa.

– Sisävesiliikenne ja siihen liittyvä liiketoiminta on kasvanut valtavasti viime vuosina, ja Paraguay on jo maailman kolmanneksi suurin sisävesiliikenne-markkina, Wärtsilän Eteläisen Latinalaisen Amerikan meriratkaisujen sopimuspäällikkö **Luiz Felipe Nazario** kertoo.

Bisneksen teon haasteet ovat samankaltaisia kuin muissakin maanosan maissa. Sinänsä esimerkiksi pysyvän työviisumin saa helposti, eikä paikallistasolla ole juuri liiketoiminnan esteitä. Toisaalta kaikki vie aikaa, esimerkiksi kyseisen viisumin saaminen vie helposti yli puoli vuotta.

– Kannattaa selvittää tarkkaan minkälaisia lisenssejä ja lupia liiketoiminnan aloittamiseen tarvitaan. Iloisia yllätyksiäkin voi tulla vastaan: Paraguay on pitkälti vapaakauppa-alueita ja veroedut ovat merkittäviä. Kymmenen prosentin yritysverokanta on Latinalaisen Amerikan matalin ja arvolisävero saman verran. Keskiluokkakin kasvaa kovaa vauhtia, Nazario mainitsee.

Paraguay

BKT: 27 mrd €

SUOMEN KAUPPA PARAGUAYN KANSSA:

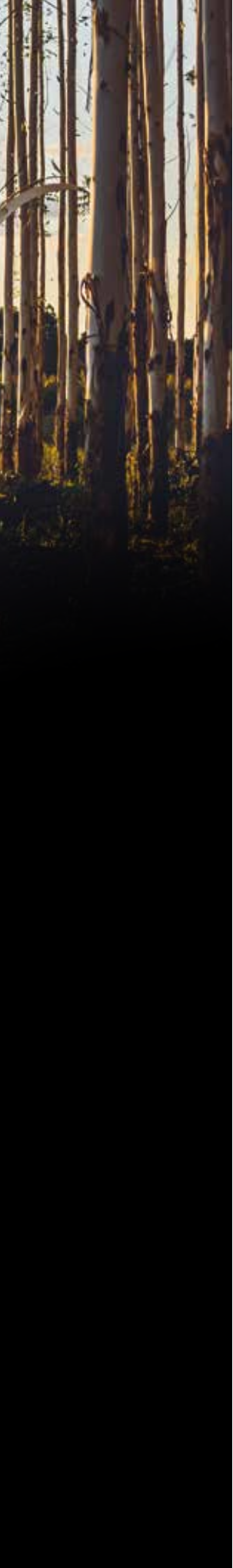
vienti 14,4 M€, tuonti 209 000 €

TÄRKEIMMÄT VIENTITUOTTEET SUOMESTA:

paperi, selluloosa ja koneet

TÄRKEIMMÄT TUONTITUOTTEET PARAGUAYSTA:

öljysiemenet, naudanniha, sokeri

– Vanha mielikuva hankalasta, korruptoituneesta ja byrokraattisesta toimintaympäristöstä ei enää täysin pidä paikkaansa, vaikka kärsivällisyyttä vaaditaan enemmän kuin Euroopan oloissa.

– Nämä kolme tarjoavat kielellisesti ja kulttuurillisesti melko yhtenäisen, eurooppalaistyypin toimintaympäristön. Maissa on melko hyvin koulutettu väestö ja luonnonrikkauksia. Kysyntää on paljon aloilla, joilla suomalaisyrityksillä olisi annettavaa, sanoo suurlähettiläs **Kirsi Vanamo-Santacruz**, jonka vastuulle Team Finland -maaohjajana kaikki kolme maata kuuluvat.

Erityisesti Argentiinaan on asetettu paljon vientitavoitteita. Maa on kuitenkin ollut viime vuodet myllerryksessä ja taloudellinen tilanne heitteistä aaltoliikettä. Valuuttanostorajoituksilla on ollut bisnestä rajoittavaa vaikutusta.

– Kannattaa silti pitää pää kylmänä ja jalat maassa, heilahdukset ovat olleet arkipäivää jo vuosikymmeniä, eikä se ole estänyt yrityksiä menestymästä. Aallonpohjasta on hyvä aloittaa, nousua on luvassa. Toki tällaisella markkinalla on toimittava pitkällä tähtäimellä, Vanamo-Santacruz korostaa.

Argentiinassa valta vaihtui hiljattain presidentti **Alberto Fernándezille**. Vanamo-Santacruz katsoo, että myös hänen kaudellaan energiasektorin, infrastruktuurin ja digitalisaation kehittäminen on prioriteettilistan kärjessä ja suomalaisosaamiselle kysyntää.

– Presidentti on julkisuudessa todennut pitävänsä Suomea yhtenä mallimaista, jollaiseen suuntaan hän haluaisi Argentiinan kehitystä viedä. Kaupallisen yhteistyön alkusiemen kylvetään hyvän mielikuvan maaperään, Vanamo-Santacruz vinkkaa.

Vakaa Uruguay ja kehittyvä Paraguay

Uruguay on Mercosur-maista tasaisin, ”vakaa kulkija”.

– Uruguay on yksi maanosan toimivimpia ja demokraattisimpia valtioita. Korruptio on alhainen, hallintojärjestelmä toimii, talous on vakaa ja toimintakulttuuri yritysystävällistä. Maassa on tiukka ympäristölainsäädäntö, jonka toimeenpanoa valvotaan, Vanamo-Santacruz kuvaa.

Uruguayn uusi jätelaki tuo suomalaiselle alan osaamiselle mahdollisuuksia. Myös koulutusviennin palveluille on kysyntää. Suomalaisille saattaa kuitenkin olla jäänyt maasta hankala mielikuva metsäyhtiö UPM:n kokeman vuoksi.

– Uruguay on naapurimaitaan helpompi toimintaympäristö. Suomessa uutisotsikoihin nousseet, UPM:n sellutehdashanketta vastustavat ryhmät ovat melko pieniä, joskin äänekkäitä. Sehän on demokration merkki, että voi ilmaista vapaasti mielipiteensä, Vanamo-Santacruz sanoo.

Paraguay on markkinana Mercosur-maista kehittymättömin, mutta avautumassa, ja maan talous on kasvanut jo pitkään. Se on sisämaa, jossa olisi paljon kysyntää logistisille ratkaisuille. Mahdollisuuksia löytyy myös valmistavassa teollisuudessa, biotaloudessa, digitalisaatiossa ja infrastruktuurin rakentamisessa.

Etsi paikallinen kumppani

Kaikissa maissa paikallinen kumppani ja kontaktit ovat yhä erittäin tärkeitä. Sosiaalisuutta ja verkostoitumista tarvitaan.

– Vanha mielikuva hankalasta, korruptoituneesta ja byrokraattisesta toimintaympäristöstä ei enää täysin pidä paikkaansa, vaikka toki enemmän kärsivällisyyttä vaaditaan kuin Euroopan oloissa. Toisaalta kärsivällisyys saatetaan palkita isoilla kaupoilla, katsoo Vanamo-Santacruz.

Argentiinassa, Uruguayssa ja Paraguayssa Mercosur-sopimus on otettu vastaan Vanamo-Santacruz in mukaan pääosin erittäin myönteisesti.

– Poliitikot sekä yritysedustajat näkevät sopimuksen auttavan teollisuuden nykyaikaistamisessa, Euroopan-viennin kasvattamisessa ja monipuolistamisessa, sekä maiden keskinäisen kaupan lisäämisessä. ✕

Afrikka panostaa kestävään kehitykseen

Yhdessä paikallisten yritysten kanssa toimimalla suomalaisyrityksille löytyy runsaasti liiketoimintamahdollisuuksia, kun Afrikassa edetään kohti kestävämpää kehitystä ja vastataan ilmastonmuutoksen haasteisiin, katsoo Ilmastonmuutos ja vihreä kasvu -osaston johtaja Anthony Okon Nyong Afrikan kehityspankista.

✉ Lotta Nuotio 📧 Jan Ahlstedt / Sitra

Mitkä ovat Afrikan kehityspankin päätehtävät?

Afrikan kehityspankki on maanosan suurin kehitysrahoituslaitos ja päävastuumme on edistää Afrikan kestävää kehitystä. Sijoituskohteitamme ovat esimerkiksi infrastruktuuri, terveys, vesi, maatalous. Sijoittamisen lisäksi olemme mukana vaikuttamassa poliittiseen keskusteluun. Afrikan kehityspankki haluaa luoda mahdollistavan ympäristön, joka houkuttelee sijoittajia ja auttaa edistämään kehitystä. Sijoitustemme mahdollistamiseksi tarvitaan usein dialogia poliittisten päättäjien kanssa.

Miksi toimintanne on tärkeää?

Afrikka aiheuttaa kasvihuonepäästöjä vähemmän kuin muut, mutta valitettavasti kärsimme eniten ilmastonmuutoksen vaikutuksista. Kykymme sopeutua ilmastonmuutoksen vaikutuksiin on heikko, koska kehityksen aste on vielä matala. Meiltä puuttuu infrastruktuuria ja vahvoja instituutioita, valmiuksia pitää kehittää. Afrikan kehityspankilla on tärkeä rooli auttaa maanosan maita kehittämään ilman, että hiilidioksidipäästöt kasvaisivat. Haluamme vahvistaa talouksia, jotta ne kykenevät paremmin soputamaan ilmastonmuutokseen. Yksi keino on helpottaa maiden mukaanpääsyä ilmastorahoitukseen. Maanosan mahdollisuudet ovat valtavat.

Mitä nämä valtavat mahdollisuudet ovat?

Afrikassa on potentiaalia sijoittajille sekä runsaasti mahdollisuuksia kehitysongelmien ratkaisuun, mutta ne eivät itsessään tuo talouskasvua. Pariisin

ilmastosopimukseen liittyvät, Afrikan maiden kansalliset panostukset ovat arvoltaan yhteensä kolmen biljoonan dollarin luokkaa vuoteen 2030 mennessä. Se on valtava tilaisuus investoijille. Samanaikaisesti meillä on paljon haasteita. Menetämme naisia ja lapsia kodin huonon sisäilman vuoksi. Tuomme Afrikkaan ruokaa, vaikka meillä on kalastusta, maataloutta ja metsää. Asioiden ei pitäisi olla niin, että kun sataa kaikki on hyvin, mutta kuivuus tuo nälänhädän. Nämä kysymykset ovat ratkaistavissa, sillä esimerkiksi aurinko ja vesi antavat meille lähes rajattomat energiareсурssit.

Mitä suomalaiset yritykset voisivat erityisesti tehdä?

Suomessa käydessäni vaikutun elämänlaadustanne, puhtaasta vedestä ja ilmasta. Teillä on toimivat instituutiot ja teollisuus, jotka yhdessä rakentavat kokonaisuutta. Teillä on jopa tiekartta kiertotalouteen siirtymiseksi, myös Afrikan täytyy käyttää resurssinsa tehokkaasti. Näen suomalaisyrityksille valtavasti mahdollisuuksia yhteistyössä afrikkalaisien yrittäjien kanssa. Yhdessä yritykset pystyvät katsomaan, miten kehittämämme teknologiat toimivat paikallisesti ja miten ratkaisuja voitaisiin soveltaa Afrikan eri maissa. On tärkeää tiedostaa, että sellaisinaan ratkaisut eivät toimi toisessa ympäristössä, vaan osaamisen täytyy tulla samassa paketissa. Jos teknologian edellyttämää ekosysteemiä ei vielä ole olemassa, se voidaan luoda tai muokata teknologiaa paikallisesti toimivaksi.

- Afrikan kehityspankilla on tärkeä rooli auttaa maanosan maita kehittymään ilman, että hiilidioksidipäästöt kasvaisivat, Anthony Okon Nyong kertoo.

Miten pankki auttaa tässä?

Suomi on pankin jäsen, joten meillähän on myös velvollisuus työskennellä kanssanne. Keskeistä on kehittää rahoituskumppanuuksia kehitysrahoituslaitosten, sijoittajien ja yritysten välille (financing for development initiative). Pankki on myös perustanut instrumentteja, joiden avulla taloudelliset tai poliittiset riskit ovat jaettavissa pankin ja yritysten kesken. Mielestäni tosin yksityissektorille riskeistä puhutaan vähän liikaakin. Meillä on myös valuuttatukuita, jotka on luotu yksityisten sijoittajien ja yritysten auttamiseksi. Lisäksi myönnämme lainoja, joilla on toki kovat vaatimukset. Jos projekti on arvioimme mukaan toteutettavissa, pankki voi rahoittaa sitä osittain. Lisäksi edistämme julkisen ja yksityisen osapuolten välisiä kumppanuuksia, jos yritykset haluavat tehdä liiketoimintaa esimerkiksi jonkin maan hallituksen kanssa. Autamme ja välitämme, joskus myös etsimme toisilleen sopivia kumppaneita.

Miten näet Kiinan mittavat sijoitukset Afrikkaan?

Afrikasta löytyy paljon tilaisuuksia. Kuka tahansa niihin haluaa tarttua, on tervetullut. Jokaisen sijoituksen on kuitenkin läpäistävä tarkka arvio. Esimerkiksi pankin ympäristövaatimukset ovat

korkeat, vaadimme resurssien käyttösuunnitelmat, arvioimme ympäristövaikutukset ja varmistamme, että kaikki on sääntöjen mukaista. Ympäristöohjelmassa on tehty Kiinan kanssa yhteistyöprojekteja jo useamman vuoden ajan, ohjelma on edennyt hyvin. Olemme toki tietoisia myös epäilyistä, mutta toisaalta Kiina on tällä hetkellä johtaja esimerkiksi aurinkoenergiassa. Siksi sen kanssa on tärkeää tehdä yhteistyötä.

Miten näet Afrikan kehityksen nykytilanteen?

Afrikasta löytyy vahvaa johtajuutta kestävässä kehityksessä, vihreää kasvua ja kiertotaloutta. Ennen laajempaa, kasvuun suuntautuvaa ajattelua täytyy taata perustarpeet ja miettiä, miten esimerkiksi parantaa elinajanodotetta ja lukutaitoa sekä vähentää äitikuolleisuutta. Kun nämä ovat kunnossa, on helpompi nähdä pidemmälle. Etenemme tällä hetkellä nopeasti, yhä enemmän puhutaan kestävästä kehityksestä ja nähdään luonnon puhtaana pitämisen arvo. Moni maa on asettanut muoville käyttökieltoja, kierrätystä korostetaan ja useat maat ovat linjanneet, etteivät ne sijoita hiileen tai muihin fossiilisiin energialähteisiin. Yhä laajemmin ymmärretään, kuinka hyvä ja kestävä kehitys merkitsee tuottoja huomenna, joissakin tapauksissa jo tänään. Samalla nähdään, että emme voi tänään edetä kasvamalla millä keinoilla hyvänsä ja siivota jälkemme vasta huomenna. ✕

📍 Afrikan kehityspankki

- Edistää Afrikan taloudellista ja sosiaalista kehitystä
- Perustettu 1964
- Toimii Yhdistyneiden kansakuntien alaisuudessa
- Pääkonttori Abidjan, Norsunluurannikko
- Vuosittaiset investoinnit 9-10 miljardia dollaria
- 81 jäsenmaata, joista 54 afrikkalaisia. Suomi on jäsen

Kauppaneuvottelut eivät koskaan kuole, ne vain jatkuvat.

WTO – ”Dead Parrot”?

Maailman kauppajärjestö WTO:n johdolla käydyistä kauppaneuvotteluista on tullut jonkin sortin sairaskertomus; niin kutsutun Dohan kierroksen neuvottelutilannetta on kuvattu ”teho-osastolla letkuissa olemiseksi” tai ”matkaksi krematorioon”. Neuvotteluiden jumiutuminen umpikujaan on kirvoittanut runsaasti muitakin mielikuvituksellisia vertauskuvia.

Kauppaguru **Jagdish Bhagwati** esimerkiksi vertasi neuvotteluja **Monty Pythonin** dead parrot -sketsiin. Siinä asiakas väittää eläinkaupassa hänelle myydyin papukaijan kuolleen. Myyjä intää sinnikkäästi, että eläin vain lepäilee. WTO:n puolestaan ovat kyynisimmät kollegat nimenneet uudelleen: ”Waste of Time Organization”.

Ja onhan vuonna 2001 käynnistetyin Dohan kierroksen taival tosiaan ollut via dolorosaa alun pitäen. Hyvin nopeasti kävi ilmi, ettei kierrosta pystytä päättämään alkuperäisessä aikataulussa vuoteen 2005 mennessä.

Yksi epäonnistumisen syistä löytynee neuvottelumekanismista: Laajojen neuvottelukokouksien – maatalous, teollisuustuotteet ja palvelut – kytkeminen yhteen oli resepti epäonnistumiseen. Lisäksi heterogeenisen WTO-jäsenistön intressit olivat liian moninaiset yhteen sovittavaksi.

Dohan kierroksen aikana aikaiseksi on saatu sopimukset maatalouden vientitukien poistamiseksi ja kaupan menettelyjen helpottamiseksi. ”Osadiilien” rinnalla se ”iso diili” on kuitenkin jäänyt saavuttamatta.

Jotkut näkevät tämän luopumisena Dohan kierroksen isosta tavoitteesta ja samalla WTO:n

uskottavuuden ja koko monenkeskisen kauppajärjestelmän murenemisena. Toiset katsovat uuden ajan koittaneen WTO:lle.

Joka tapauksessa WTO:n kriisi jatkuu, ja samanaikaisesti protektionismi lisääntyy ja luo epävarmuutta maailmantalouteen. WTO-järjestelmän kruununjalokivenä pidetty riitojenratkaisu halvaantuu joulukuussa, kun Yhdysvallat estää valituselimen tuomarien nimitykset. Amerikkalaisten raju kritiikki WTO:ta kohtaan on nostanut pöydälle tarpeen uudistaa järjestöä ja ylläpitää monenkeskistä kauppajärjestelmää.

Dohan kierros voi olla kuollut papukaija, mutta asialista on ajankohtainen. Lisäksi pöydälle ovat nousseet uudet aiheet, kuten sähköinen kauppa, palvelujen kotimainen sääntely, investointien helpottaminen, kalastustuet ja ylipäättään kauppaa vääristävät valtiontuet. Ilmastonmuutoksen vastaisessa taistelussa monenkeskisen kauppapolitiikka ja WTO voisivat vaikuttaa edistämällä puhtaiden teknologioiden ja sovellutusten kauppaa.

Vallitsevassa kauppapoliittisessa todellisuudessa WTO voisi olla tärkeämpi kuin koskaan, sekä kaupan vapauttamisessa, että uusien sääntöjen luomisessa. Tarvitaan käytännöllistä lähestymistapaa, luovuutta ja joustavuutta. Näitä on kauppapolitiikan tiukoissa paikoissa pystytty kaivamaan esille.

Loppukevennyksenä erään kauppaministerin lausahdus Dohan kierroksen kriisiin liittyen: kauppaneuvottelut eivät koskaan kuole, ne vain jatkuvat.

Ehkä se papukaijakin vielä herää horroksestaan?

Trade Shark

Kirjoittaja on kauppapolitiikan sisäpiiriläinen, joka kirjoittaa näkemyksistään nimimerkin takaa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

Taloudellisia tietoituksia nro 38.
Helsingissä 1. päivänä joulukuuta 1934.

TIETOJA ULKOASIAINHALLINNON ALALTA.

KATSAUS PERSIAN TALOUDELLISIIN OLOIHIN
Suomen ja Persian välistä kauppaa silmällä pitäen.
(Ministeri A.S. Yrjö-Koskisen tiedoitus)

Kauppavarat ja Suomen Persian kaupan järjestäminen.

Nykyisten rajoitusten voimassa ollessa on kaupankäynti Persian kanssa erittäin vaikeata. Kuitenkin lankeavat säännöstelyn aiheuttamat pääasialliset vaikeudet tuojan kannettaviksi mistä johtuu, että persialaiset liikemiehet ovat nykyiseen järjestelmään varsin tyytymättömiä.

Kaupanteossa Persian kanssa on kaksi tietä käytettävänä, nim. kaupanteko suoraan valtion kanssa tai yksityisten liikkeiden kanssa. Yksityisten liikkeiden kanssa kauppaa tehdessä ei tavaraa pidä myydä luotolla. Yleisenä kauppatapana Persiassa on suorittaa 20 % käteisellä ja loput hinnasta laivauspapereita vastaan. Usein vaaditaan korkeampaankin suhdetta käteismaksuille. Hinnat lasketaan tavallisimmin cif Persianlahden satama Engl. punnissa tai Ranskan frangeissa, mutta tehdään kauppvoja poikkeustapauksissa myös fob lähtösatama,

tavallisin Hampuri. Kaikki Persian ulkomaankaupan monopolista johtuvat hankaluudet lankeavat näin ollen ostajan kannettaviksi... (s. 13).

Kaupankäynnissä tarpeellisia tietoja.

Ajanlasku. Persialainen vuosi alkaa 21 päivänä maaliskuuta. Nykyinen vuosi on järjestyksessä 1313. Talousvuosi taas lasketaan 22 päivästä kesäkuuta 21 päivään kesäkuuta.

Postinyhteys. Tavallisten kirjeiden toimitusaika Pohjoismaista Teheraniin on noin kaksi viikkoa. Postipaketit viipyvät matkalla usein kuukausia.

Nopeimmin käy kirjeenvaihto lentoteitse joko englantilaista linjaa Lontoo – Karachi tai hollantilaista Amsterdam – Batavia käyttäen.

twitter.com/kauppapol

Kauppapolitiikan Twitter-tilillä yli 2 500 seuraajaa

Päivi Wood

Kauppapolitiikka-median Twitteritili @kauppapol on kasvattanut tasaisesti seuraajajoukkoaan. Hiljattain ylitettiin merkkipaalu, kun 2500 seuraajan rajan ylitti toimituksen laskujen mukaan **Päivi Wood** Keskuskauppakamarista.

– Kauppapolitiikalla on mielestäni iso merkitys kaikkien meidän elämäämme. Siksi aloin seurata myös Kauppapolitiikan Twitter-tiliä, kertoo Wood, joka työskentelee johtavana liikenne- ja elinkeinopolitiikan asiantuntijana Keskuskauppakamarissa.

Twitter-tili @kauppapol seuraamisen lisäksi Wood on säännöllinen paperilehden lukija ammatinsakin puolesta, sillä Keskuskauppakamarin tavoitteet liittyvät myös kauppapolitiikkaan.

– Kauppapolitiikka-lehdessä on asiantuntevia ja selkeitä kirjoituksia, ja aiheet ovat mielenkiin-

toisia, Wood sanoo. Kunniamaininnan ansaitsee **Mika Kukkonen** Saareus on suhteellista –kolumni (kauppapolitiikka 3/19), hän jatkaa.

Keskuskauppakamari haluaa Suomen onnistuvan kaikille tärkeissä valinnoissa, erityisesti osaamisessa, kilpailukykyisessä taloudessa, kestävässä julkisessa taloudessa ja laadukkaassa infrastruktuurissa.

– Tahdomme, että yritysten ääntä kuunnellaan, kun tehdään tärkeitä päätöksiä. Keskuskauppakamari ja 19 alueellista kauppakamariamme yhdistävät eri toimijoita ratkaisujen löytämiseksi, Wood sanoo.

Wood on aloittanut tehtävässään tämän vuoden elokuussa. Aiemmin hän oli töissä Euroopan komissiossa ja Suomen pysyvässä EU-edustus-tossa Brysselissä.

KOSKA MAAILMA EI OLE VALMIS.

Kehityslehti

Kehitys-Utveckling on ulkoministeriön julkaisema
globaalikysymysten aikauslehti.

@Kehityslehti

TILAA MAKSUTON LEHTI kehityslehti.fi/tilaa-lehti/